

László-Kovács Gyula

ötvenkettedik zsoltár

csak a hirtelen haláltól mentsél
meg engem

uram:
ne suhogó fejszék által
haljak

akár a fák:
ne legyenek pillanat-felvétel
a time magazin címdalán:
karjait égre táró katona
ki szárnyas golyótól roskad
a földre
s görcsbe rándult kezében el nem
küldött

levelet lobogtat a szél

uram:
én nem dicsértelek
nem énekeltem a gyenge fűszálakról
mint walt whitman
kinek törékeny teste ott lebeg amerika
ege felett
míg csak világ a világ

uram:
köröttem nem gyúltak csipkebokrok
nem égtek szikrázó máglyatüzek
csak a cigarettám parazsa
izzott
mikor rám dőltek szobám falai

uram:
arcodat kerestem
a végtelen hómezőkön
s helyette mindenütt keresztetek
láttam

uram!
keresztetek a tűzfalakban
a lányok bokáján mikor megcsillant
a hajnal
első fénye

uram:
ha van még jussom a szóhoz
arra kérlek küldjél jelet:
isten!
ott fenn az égben
vagy isten ki itt közöttünk jársz
mutasd

meg arcodat:
beszélj hozzám
szólj angyalaid által:
a hirtelen haláltól mentsél
meg engem –

ötvenharmadik zsoltár

engedelmeddel én angolosan
lelépek

uram!
immár legyen tied a felelősség:
nekem már nincsen hazám
csak az omladozó keresztjeim szaporodnak
a magas kőfallal bekerített
temetőben
hol úgy lobognak a szálfegyenes
citrusok a nyugati szélben
akár az áldozati gyertyák

arcomon megpihen egy eltévedt
lepke

azt gondolja
egy virágzó akácágra szállt:
uram!
ez is a te műved

leányom behorpadt mellkasára faragott
kövek

nehezednek:
hajszálait férgek bogarak
lopkodják
csak a szeme izzik a túlvilági
sötétségben
akár egy veszett kutya szeme

sátoros hold borul a tájra:
fényében

úgy fürdenek az emberek
mint a prűszkölő lovak
a megáradt folyóban
uram!

nagyapám arcvonásait széthordta
az idő

akárcsak a margarétás dombot
a feje fölül a pusztai szél:
valahol a garázsban van még róla
egy fénykép:
leányom mellé tehetném a
talán egyszer
majd
ha fiává fogad ez az ország

uram!
naponta temetlek el magamban
s te naponta feltámadsz

Acsádi Rozália

Lobog a fény a vizek fölött

lobog a fény a vizek fölött
 mint a tűzerejű zászló
 ami már attól is gyanús
 hogy idekíváncozik e versbe
 de nem tudhatjátok meddig lobog
 talán a víz tükrén a szétfodrozódott
 színek jelzik csak a közelgő estét
 olyan az egész mintha egy francia
 festő belemosta volna fáradt ecsetjeit
 s a paletta is mintha ott heverne a fűben
 de mégsem
 csak egy furcsa farostlemez vérvörös
 betűkkel teleróva és azt közli valakikkel
 hogy MEGKÖZELÍTENI TILOS ÉS
 ÉLTVESZÉLYES

vajon kinek szólhat e vészjósító
 mondat ez a távortartó rideg riasztás
 itt a forró fővenyen melynek zöldjét
 barnára perzselte a nap
 kinek a létét veszélyezteteti itt bármi
 hiszen olyan a tó akár egy szelíd
 mosoly megnyugtat és lelket önt
 abba aki nézi és olyan a part mintha
 egy mediterrán város utcáit látnád
 éppen csak kisebbre nőnek itt a pálmák
 és talán nem olyan boldogok itt az
 emberek pedig a fény úgy lobog
 a vizek felett mint egy hosszú nyelű
 zászló a tengerlő tömeg fölött
 valahol egy kelet-európai utcán
 egy elfeledett évszak egyik délutánján

retúr

retúrjegyet vennél minden helyen, hogy ne felejts
 majd el visszajönni, mikor már nem tud mondani
 túl sokat a sós víz, a barlang homályában a titokzatos
 cseppkő, vagy amikor visszaint valami belső nyugtalanság,
 egy kép a lovak vágtaírójáról, ahogy a por felkorbácsolt tengerében
 elúsznak az égi határ felé, s a szürke hullámokból csak az a furcsa
 morajlás hallatszik a paták kemény ütése helyett, de lehet egy dallam
 is, olyan, amitől felbolydul benned a táj, amit magadban hordasz mindig,
 beleégetve, mint egy stigma, sejtjeid falába, már megszoktad, már nem is
 veszed észre, csak ha fellángol és fáj valamitől, retúrjegyet vennél, hogy
 ne felejts el visszajönni, pedig tudod, hogy itt szigorúbb az emlékezet,
 és több a megbocsátani való, szinte egymásba ér, mint a homokban
 hagyott összes lábnyom, amikor már csak a szél játszik a parton
 a magára hagyott nádasokkal, és valami mégis visszaint, persze
 mindenhol időznél még egy kicsit, talán hogy némi haladékat
 adj magadnak, mielőtt elhagyod a metropoliszok tükreire
 rajzolt álmat, a sirályok fehér, lobogó vásznait és az
 út közben rád feketült éjszakák zaját, aztán indulsz,
 pedig tudod, hogy itt felszólító módban szólnak
 leggyakrabban hozzád, még azok is, akiknek
 mást is meg kell majd egyszer bocsátanod

mikor végleg

mikor esőcseppek hullnak
mikor szíromfények áznak
mikor virágzapor fénylik
mikor felhasad az ég is

mikor katakombák mélyén
mikor barlangok kövénel
mikor vasúti sín ágán
mikor szivárvány virágán

mikor lepkeívbe zárva
mikor napkelet világa
mikor sóhajos hazája
mikor varjúéj a háza

mikor mások hozzák hírét
mikor zöldre festi szívét
mikor tenyerében csend ül
mikor angyal hangja csendül

mikor fohászos kín marja
mikor nevét sem akarja
mikor hóköntös az ágya
mikor véres út az álma

mikor kelet felől pirkad
mikor napnyugtakor virrad
mikor napestig sötétül
mikor a zöld kékké mélyül

mikor volt a nincsnek párja
mikor van de nincs hazája
mikor ajtót tár a szélnek
mikor más arcával ébred

mikor bitófákat ácsol
mikor láncokat kovácsol
mikor hídról partra szédül
mikor kimondja hogy végül

mikor szavak között réved
mikor hangok mögé téved
mikor kőszirt-szürke arccal
mikor már eldöntött harccal

mikor utak keresztjénél
mikor senki földje szélén
mikor koronás akácok
mikor csak azért is átok

mikor csendes vizek úsznak
mikor gyöngyét hinti útnak
mikor tüzes húrok metszik
mikor majdnem megmenekszik

mikor másik arca mégsem
mikor mégis útra készen
mikor csónakok magánya
mikor vérsötét az árnya

mikor fehér kötést hordoz
mikor köt és rögtön oldoz
mikor téglafalak várják
mikor nevét kiabálják

mikor kőfejtők falánál
mikor transzparens és állvány
mikor színek szalagsokra
mikor minden szó kifosztja

mikor háztetők aránya
mikor vadludak magánya
mikor őszi hűvös este
mikor száraz kútba esve

mikor félne önmagától
mikor jobban félne mástól
mikor ajtó ablak zárul
mikor föld a mennyre tárul

mikor felhő bontja tornyát
mikor kereszt helyett korlát
mikor arcok tengelyében
mikor félig itt de mégsem

mikor megfaragott márvány
mikor színezüst szivárvány
mikor tenger hullámozása
mikor önmagának mása

mikor ősi táltos-bottal
mikor csecsszopóként foggal
mikor szállva mégis testben
mikor együtt mégse ketten

mikor pillevékony hárttyák
mikor mélysötétbe zárták
mikor köldökzsinór vérzik
mikor odaátról érzik

mikor hóesésben táncol
mikor angyalokat láncol
mikor gyertyaviasz cseppen
mikor ketten ülnek szemben

mikor tegnapról és máról
mikor köntöst szó magányból
mikor szavak el nem érik
mikor megfogam de félig

mikor kettéarkolt dombon
mikor csak lélekarangon
mikor töviskoronával
mikor újrászült magával

mikor hold pengéje vérzi
mikor könnyét nem is érzi
mikor istentől veretve
mikor végleg számkivetve

Az agyag jegyében (Gömöri fazekasok alkotásaiból)

Szertartásos korsó • Gecse Attila felvételei

Szertartásos korsó - részlet (a fül és tájéka)

Szertartásos korsó - részlet (nyakrész)

Szertartásos korsó

Szertartásos korsó – részlet (a fül és tájéka)

Szertartásos korsó – részlet (a fül és nyakrész)

Poszthabán korsó

Poszthabán korsó – részlet

Kiöntőcsöves korsó, Szent Miklós ábrázolásával- részlet

Kiöntőcsöves korsó, Szent Miklós ábrázolásával (1857)

Áttört díszű korsó

Sablondíszítésű korsó, Ibos Istvánnak ajánlva (1868)

Vizeskorsó, festett ornamentikával

Boroskorsó

A Világ-Fája alatt

1. A meséről:

Én két változatát beszéltem magyar anyanyelvemnek. Az alkalom is, a mese iránti szeretet is azt kívánja, hogy most a köznyelvi helyett a palóc változatát használjam.

Nincs mese! – szoktuk mondani, szinte ellentmondást nem tűrően, ha úgy véljük, komoly dologról van szó.

A mese pedig – ha élő lény volna – csak mosolyogna ezen a látszatkomolykodáson. Volna is rá oka. Mert tudja, hogy lehet ő véreken komoly, azaz tragikus, mítoszi magasságokba emelkedő, hősi, tündéri, trefás, állati, tanító, ördögi, s még ki tudja, hányféle arcát képes felmutatni. Szórakoztatva neveli hallgatóját – és mesélőjét is. Aki él velé, egyszerre tanít és tanul. A táltosok, boszorkányok mellé befogad kozmikus hőst, királyt, szolgát, szegényt és gazdagot, parasztot, kézművest, diákot és katonát. Bár látszólag konkrét helyről, időről és szereplőkről van szó bennük, a mese égyetemés, mert mindig az általános embérit mutatja. A mesei történet égyfajta tárháza a lehetséges emberi történéseknek, hordozója emberi tulajdonságoknak, hűségnek és hűtlenségnek, vidámságnak és szomorúságnak, szépségnek és rútságának, örömeinek és bánatának, égyügyűségnek és kópéságnak, bátorságnak és gyávaságnak, önzésnek és önfeláldozásnak. És mindeddig csak a közösségi ihletésű és éltetésű mesékről, az ún. népmesékről szoltam, pedig őt az individualista alkotó, az író is félfédézte magának. Az ún. műmese is ezt tükrözi.

Szülőföldünk a mese földje. Nekünk, gömörieknek, rendkívül gazdag mesei hagyományunk van. Már a 19. század derekán három kötetben adta közre **Merényi László** nevezetű mesegyűjtését, közülük a kétkötetnyi Sajó völgyi mese bizonyosan gömöri, de gyaníthatóan a másik két kötetben is van gömöri anyag.

A cigánymagyarság őrizte még azt a csodálatos hagyományt, amely *Szóló-Szült Kálmány* című jelent még nyomtatásban. A „bó Magyarország” a Sajó mellett van, szereplői közé, a mítikus hősök mellé becsémpészi a mesélő saját kortársait is. Az ország annak a világmindenségnek a részé, amelyet a mesélő az emberi test mintájára képzel el.

Gömörben működik **Badin Ádám** Meseszínháza, s itt szervezik kétévente a *Palócország-Meseország* c. mesefesztivált is.

Meséljünk egymásnak, gyermekeinknek! Nem csak Hérry Pottérből áll a világ! Né fosszuk még magunkat értékeinktől!

A mesének a nyelv is szerves részé. A tájnyelv olyan mint a víz. Igaz, végyileg H₂O mindégyk. De ásványok és savak adják még égy-égy forrás ízét! Ezeknek köszönhetően iható. (A desztillált víz jó az akkumulátorba, vagy hűtőbe, de ihatatlan!) Né féljünk hát meséinkben ezektől az „ásványok”tól, a palóc „a” és „á”, az „é” hangunk ejtésétől, olyan régies, kihálóban lévő szavak használatától, mint pl. „ím” (majd), „jód” (féltést, aggodást kifejező szó: „jód beléesél”), vagy a tölteléksszóként használt „la” kifejezésünktől... Hogy is mondja a palóctáj költője, **Jobbágy Károly**?

„...Mégvagytok-é még drága hangok, színék?
Médig tart még, hogy ízéteket, szép telt
beszédétek’ a kor nem észí még?”*

(B. Kovács István)

*Elhangzott Aggteleken, a Gömör-Tornai Fesztivál keretében rendezett mesemondó-fesztiválon

2. A mesélésről – Busa Viktor szavaival

„Valamikor a cigán’nak nem olyan foglalkozása vót mind most, hogy mindénki dolgozik. Mémmondom őszintén, most má’ arra idő nincs. Valamikor télbe’, tudod-é, hogy vót? Égyüvegyöttek a cigányembérék. Most vót nekém égy nagybátyám, Tancsonak hí’ták. Nem tudom, hogy ismerté-é apud Tancsot...? (»Má’ még a’ hiányzik, hogy én nem ismerém Tancsot mé’ Sarlót!« – apám válasza.) Ők Kálosáró’ kerütek Rimaszécsbe. Osztan az égyik sor mént a másik ellen. Ki tud jobban mesé’ni? Most, igaz-é, napközbe’ azt mondta az öregembér: »No, eredj el nekém cigaritaé’, vagy dohányyé’!« – Ha nem méntel, akkor má’ a mesére nem méhettel be. Vagy: »Vízet vigyel nekém!« Má’ tudtuk, hogy ezekné’ lesz máma a mese, akkor má’ mink méntónk oda. »Mit kell csiná’nyi? Vízet vagy fát?« Ő mé’ má’ (azaz: Tancso – a szerk. megj.) olyan idősebb embér vót, nem mihozzánk való! Igaz-é, gyerékék vótónk. »Eridj el, fiam, vízé’!« Akkor má’ kaptuk a vedrét, oszt szaladtónk. Má’ hárman is. Má’ mikor elgyött a hét óra, akkor má’ begyülekeztek. »No, té nem méntel el nekém vízé’, mars ki, haza!« Ott nem lehetett mondani, hogy »én nem ménék«, hogy »itt van apám«, vagy valami... Nem! »Mars haza!« No, akkor ők ezt mégkezdték. Most ezt úgy képzeld el, mintha »ki mit tud« létt vóna, értéd-é. Mélylik tud jobban mesé’ni égyik a másikátó’. Most éppúgy mind én mesélék, azt mondom, hogy ti is tudsz mesé’ni. Most az enyímet mégértékéléd, hogy én mit mondtam rosszú’! Most én mégint égyübe kombinálok. Mer ez úgy van, a mese... – tudod, mémmondom őszintén, most én mióta nem mesé’tem?! – a mese úgy él, úgy gyön nekéd, hogy miné’ többször mesé’sz. Maj akkor avval a gondolatval élsz! Értéd-é? E’ csak akkor ér, ha mindé’ benné’ élsz, értéd-é. Mit gondol rajta, hogy mit hazugjal? »Azt mondja a cigány még a király« – oszt mégyén a mese. Igaz-é, ez helyes. Mégkezdi a cigány még a király, de az indulás, hogy mirő indul ki és mivel gyön össze, még mivel fe-

jezéd be... (»Végig kell vinni, Viktor, a vonalon el kell menni, fiam, hogyha elind'úsz!« – apám megjegyzése.) Mer' ha evvel az elmével élsz, az más! Olyan négy-öt hónapba' mesélék egyet, az má' rossz!

Nálónk mé' valamikor aludnyi sē lehetett. Nálónk nem úgy vót. Mikor má' látta, hogy valamelyik a sarokba' szunnyad, akkor má' olyat dörgött, hogy fēlugrott! Mé' nálónk vótak olyan komolyabb mesés embērek, hogy ha látták, hogy alszik, má' kihajtották. Mer', igaz-ē, van aki bírta amēggyig bírta, oszt elaludt. Ha látták, hogy elalszik, kihajtották. »Fogd fēl magad, oszt eridj haza!«

-Te mikor kezdte'k mesé'ni, Viktor?

-Hát lehettem olyan nyóc-kilenc éves.

-Oszt' kinek? Gyerēkēknek?

-Gyerēkēknek, így nē. Hát, a gyerēkēknek! Mer' vót nálónk egy banditás embēr, aki tudott banditaregényeket. Mesét, értēd-ē, kombojos (=kovboj) regényt – de má' mikor azt mondták, hogy én mesélék, nem mēnt egy sē őhozzá! (»A' má' biztos!« – apám megj.)

-Többen is mesé'tek egy este?

-Hát persze! (javítja magát): Egy este csak egy. Más este má' mēgint másho' mēntek.

-Másik házho'?

-Másik házho'!

-Asszonyok vótak-ē, mikor mesé'tek?

-Hát, nem úgy van. Minálónk most sē nem úgy van. Má'hogy, igaz-ē, elgyön a tíz, tizēny óra, aggyig ott vannak, oszt akkor mindēnki mēgyēn el... Nem! Elgyött a tizēnkét óra – aggyig vannak ott az asszonyok. Azután osztan az asszonyoknak haza és az embērek maradnak a mesére. Azok osztan kivilágos rēggelig.

-A virrasztóba' most is mesé'nek?

-Má' most nem. Csak valamikor. Má' most nem úgy van nálónk sē!

-Kit tartottak Rimaszécsēn a legjobb mesélőnek?

-Az öreg Tancsot!

-Mostanában összejönnek-ē még Szécsbe' mesé'ni?

-Ááá, nem! Nem, nem, nem, nem! Má' így virrasztókor is, ha mēghal valaki, akkor sē. Má' most csak az ital, mēg az ital!

*

Vót, nem vót, hetedhét ország ellen, az Ópērēncián túl, még a tēngērēn is túl, vót egy roppantott város. Ezt a roppantott várost vezetē egy fēnségēs király, olyan, hogy bő Magyarországon párja nem vót. Ez a király a nagy boldogságba', nagy vagyonba', mindēnbe ott élt. Mé' vót neki egy kisjánya, olyan, hogy a bő Magyarországon párja nem vót.

Mind a szokásmondás: mindēn városba' van egy szēgény. Olyan szēgény vót, hogy annak mēg a szēgény-ségibe' nem vót a bő Magyarországon párja. A szēgény cigány keservesen éldégé't az ország szēlin, az erdő alatt.

Ahogy a királynak mé' vót a nagy bōldogsága, a nagy vagyonosság, egy rēggel ébrednek fēl: egy istentelen nagy Világ-Fája a kastély előtt. Olyan, hogy a király azt sē tudta rēggel, mé' délbe' sē, hogy hány óra van. Olyan sōtētség-be' vót, hogy az egész kastélyát eltakarta a fa. A király, igaz-e, fēlébredt, mindēnki szaladgá't, hogy mi ez az isteni csuda, de nem tudtak sēmērre sē fordúnyi. Éccaka-nappal égtek a fáklyák mēg a lámpák, mēg a gyērtyák a kastélyba'. A király fordút az egyik ódalra is, a másakra is, de bizony tudósítást nem kapott sēhonnan sē, hogy mi ez az isteni csuda, hogy ez az istentelen nagy fa itt van?

Kikürtöltettē a széles világba', hogy aki ennek a fának a titkáró' tud, azonnal jelēntkēzzen, gazdagon mé' lész jutalmazva! Bizony, lételt, Pistukám, hét esztendő, de a fa felő' sēnki sē gyön jelēntkēznyi, hogy tudnak-ē a fa felő' valami hírt mondanyi.

A jány a tizēnyócagyik esztendejēbe' vót. A király kihirdettē, hogy a legbēcsēsēbb kincsét annak adja feleségű', aki a fát a kastély elő' el tudja tűntetni.

No, Pistukám!

Gyöttek má' kilső országokból' vitézēk, olyanok, táltoslovakkal, féltáltoslovakkal. Fēlugratott az a táltosló, de ahogy ő ugrott a fa felē, hogy maj' mēnnēzi a tetejét, a fa úgy nyúlott fēl.

No, itt, igaz-e, a város végin a szēgény cigánygyerēk is nyōdōgēlt. Hát annak mi vót a mestērségi? Igaz-ē, mind a disznyóval vót. Hát vótak ők hárman, ő vót a legkisebb, aki a disznyóval járt. Azt mondja neki az apja:

-Édēs-kedvesēm – azt mondja –, nē hajcsal má' tē ki mindé'! Mindé' tē jársz ki, a két nagyobbik bátyád mé' sohasē mēgyēn ki.

-Édēs-kedves apám, nézzē mēg! Híjjába kötői őket! Valakinek mé' ki kell hajtanyi! Akkor mibő' élōnk mēg? Mēghalōnk éhēn.

Hát a legkisebb gyerek tizēnhárom éves vót, a rossz kabátot a vállára hajintotta, egy darab kēnyēret a kabátba csavart, belētettē a zsebébe, oszt hajtotta ki a disznyót.

Neki mé' vót a rét közepin egy fa jelölve, ahol mindēn délbe' lételepēdett a gyerēk. Éccēr csak a gyerēk elkeserēdett. „Nézd má', drága Jézuskám, úgy kell nekēm az egész életēmet léélnyi, a két nagyobbik bátyám sē segít rajtam! Mi lész az én életēm sorsa?” A gyerēk elkeserēdett, elkezd-

té a rívást. Lëborút a fának a tövéhé', ott rít.

Ahogy a gyerek ott zokog a fa alatt, ëccër csak egy madár mësszólal a fáról', a fának a tetejibó':

– Hallod, hallod, Szëgény-János! Mié' sírsz olyan szívesen? Mer' én má' a fa tetejin vagyok ezër esztendeji, de még így – azt mondja – sírnyi sënkit së hallottam.

– Hallod, hallod, édës madaram, képzeld el az egész életëm sorsát! Apám szëgénységbe' nyót' fél, én szintén abba'. Nekönk mindég ilyennek kell lënnyi? – Bizony, ahogy a gyerek ëttë azt a száraz kënyëret, a szájábó' futott a vér, ahogy a száraz kënyër szétvagdosta a száját. – Még a népek is olyan pogányok hozzánk, hogy, magyarán, aztat adják nekönk, amit a disznó së vész be. A bíró meg olyan szigorú hozzánk, hogy mé' së mozdúhatónk. Ha nekönk ez nem tetszik, azonnali számúzetésre vésznek az országbó'. Hova mënjönk?

– Idë hallgass, Szëgény-János, szëgény embër vagy! Ezër esztendeji itt állok ennek a rétnék a közepin – az egyik ódalam száraz, a másik nyess – de tē még erró' egy gallyat së törtel lë. Ezé' én tégëd mé' jutalmazlak. Tē nē szólj sënkinék sëmmit, csak tē tizennyóc éves korodig várjal! Még engëm nē hagyjal mëgsërtenyi sënkinék! Mer' mikor tizennyóc éves lëszël, maj' mëgint mëjjelënek nekëd ennek a fának a tetejin. De nēhogy valamëlyik bátyádat küdd ki, mer' – azt mondja – végi az életëdnek!

Úgyis vót. A szëgény gyerek beszë'getëtt a madárral, elgyött az idő, a szëgény gyerek fütyü've mënt haza.

Azt mondja az apja neki:

– Mi bajod van, drága-kedves fíjam, hogy tē tënnaptó' itt mindé' fütyörészve jársz haza? Mi ennek a titka, kedves fíjam? Hazagyösz kifáradtan, mé' së tudónk kíná'nyi kedves fíjam, anyád is hova menjën?

– Nem bánom én, kedves apám, ha van ënnyi, mëg ha nincs is. Az a fontos, hogy mink egészségbe' lëgyönk, sëm-mi bajónk nē lëgyën!

Igaz-ë, úgyis vót, az apja belëtörödött abba.

– Hallod-ë, fíjam, mi újság az országba' a királyná'?

– Hát mi, édës-kedves apám?

– Ó, fíjam, olyan lovakat má' tē nem látol, mëg olyan vitéz embëreket. A nagy vasakbó' mëg a nagy izëkbó' ki sincsenek, fíjam. Az ëgyik ilyen vitéz, a másik olyan vitéz. A király annak adja a lëjányát feleségü', aki azt a nagy fát a kastélytó' eltüntetyi. Mer' ott a kastélyba' – azt mondja – nappal is mindé' sötétség van. A világbó' a leghírësebb favágókat szëgyik összë. Mikor belëvágna, olyan nagy ordítás, hogy az egész embernek rögtön mëg akar hasadni a szívi. Fíjam – azt mondja –, nem lëhet mëgközelítényi a fát mé' bicskával së. Mihelyt belëvágod, kedves fíjam, olyan ëgy ordítás, hogy aki ott van, mëg a szíviró' is csëpëg a vér. Kedves fíjam, én nem tudom, hogy ebbó' mi lësz, hogy a királyval mi lësz, belëbolondúl-ë? Ott van az a drága szép jánya – itt a városba' hurcolják a fényképit – és ellenë nem tudnak sëmmit së csiná'nyi.

– Kedves apám, ha azok a nagy vitézëk nem tudnak sëmmit së csiná'nyi, mink csak lëgyönk magónknak nyugodtan!

– Úgy, úgy, fíjam, csak mëmmondtam, hogy mi a hír, mer' egész nap kint vagy a határba'. Kedves fíjam, én csak ennyit tudok mondanyi.

No, mind a mese hazugság, teltek az évek. Mikor pontosan délbe' elgyött a tizennyócagyik esztendő, a madár vissza mëjjelënt a fán.

– No, idë hallgass, Szëgény-János, félvagy-ë?

– Én, kedves madaram, ép'en most álmodtam veled.

– No, idë hallgass, itt vagyok! A falu végin lakik ëgy öreg zsidó, a másik város végin* ëgy öreg kovács. Hirdesd ki az öreg kovácsval, hogy amënnyi vasdarabot tanál a városba', mind szëdessë összë! Mëg hirdessék ki, hogy akinek mëg ëgy kanál is van félëgletës, mëg azt is adják oda! Ez a kovács készíjjë ki nekëd ezt a papucsot, kilencvenkilenc papucsot, mëg ami az utósó' vasdarabbó' készül, a százagyk papucsot! Ezt a legtetejin húzd fél a fának! Mer' olyan vitéz embër má' a világon nem születëtt, aki a tetejit – azt mondja – mënnëzzë. No, mëg idë hallgass, mëg ezt is mëgmondom nekëd: annak a zsidónak az apjának az apjának vót ëgy lova. A ganajnak az ódalába' van elásva. Ó nekëd kínál mindënt – mëg ő së tud má' arró' a lóró' – de tē nē kérjel tölë sëmmit, csak tē azt mondd, hogy a ganajnak az ódalába' van ëgy lófej, nekëd csak azt adja oda! De evvel a lóval së próbá'kozz tē félugratnyi a fára, maj' nem érvényësüsz! Csak a kilencvenkilenc papucsval! A százagykikat maj' a legtetejin húzod fél, mikor a legfélso' gally a Napnak a hátával fekszik. Mer' olyan ló, fíjam, oszt má' nincs, aki oda fél tudjon mënnyi. Híjjába jár idi mindënki – azt mondja –, itt mindën tudományokat elveszítik.

A gyerek ëgy órakkor hajtott haza – a cigánygyerek. A cigánygyerek hazahajt, a népek az országba', a paraszt-ság veszekëdnek rá.

– Hogy gondoltok ilyet – azt mondják –, pontos ëgy órakkor hajtotok haza! Hol van mëg este hat óra?

– Nekëm lëjárt, má' én többet a disznót nem őrzöm!"

Mëgyën be, az apja is mingyá' elkezd a rívást.

– Édës-kedves fíjam – azt mondja –, hogy merted ezt mëccsiná'nyi? Rám gyönnék idë a népek, összë-vissza vernek.

– Édës-kedves apám, ebbó' az életbó' élég vót. Tizennyóc éves vagyok, én nem olyan vagyok, mind a két bátyám. Én több sót, több kënyëret a házadná' nem ëszëk, én – az mondja – mënek világot próbányi.

– Édës-kedves fíjam, tē kerested a kënyërönket, tē vagy nekönk a legbëcsësebb, hogy tēhetëd tē ezt mëg mivelönk?! Anyád is – azt mondja – itt van nagy betegen, mëg én is. Mahónap végi az életëmnek. Mi lësz velönk? Erre a két tēhetetlen szërëncsétlenre mëg híjjába bizakodónk, mer', kedves fíjam, ezëk napró' napra a házbó' ki së tészik a lábokat. Ezëknek, ha van, úgy is jó, ha nincs, úgy is jó. Ezëknek mindëgy.

– Én nem bánom, édës-kedves öregapám, épp azé' mënek világot próbá'nyi! Ebbó' a keserves életbó' nekëm má' élég!

– Kedves fíjam, hova méccë tē? Nagy az ország – azt

mondja – kimécc belőlő, oszt úgy eltévedél, hogy többet haza se gyösz!

Në törődjön vele, édés-kedves apám!

Mënt is ő a zsidóho'.

– Adjon Isten, édés-kedves öregapám!

A vén zsidó kitörüli a szëmit.

– Hol jársz tē itt – azt mondja – cigánygyerék, Szëgény-János?

– Itt járok valami szolgálat után.

– Szëgény-János, kedves fijam, tē valamibe' spionkodol!

– Nem spionkodok én, szolgálat után gyöttem. Tudja, hogy édésapám, édésanyám öreg, a két bátyám tēhetetlen, hát nekēm muszaj fordúnyi valamerre.

– No, idē hallgass, Szëgény-János, én segíték rajtad, olyan feltételvel, ha tē azt nekēm teljesítéd.

– Hát mit?

– Hogy a két bátyádat idihozod. Míg élvést élnek, ők nekēm itt fognak cselédkédnyi. Azt a két bűdös lustát hozd el idi, amit én parancsolok, még kell nekik csiná'nyi!

– Rendbe' van!

– Ezé' a kívánságod mi?

– Idē hallgass, öregapó! Nekéd a ganajnak az ódalába' fekszik egy lófej. Nekēm – azt mondja – azt add idi!

– Milyen lófej?

– Në törődj tē avval, csak add nekēm idi!

– Hát, kedves fijam, ha nekéd ez a kívánságod, hát ott van, oszt vigyed! Nekēm má' úgy sē kell, nekēm má' mire kell?! Sē fijam, sē jányom, sēmim sincs, hát engēm mit érdekél má' a lófej?

Úgyis vót.

– Millyik az ott, az a ganaj?

Kimëgyën a gyerek, nézgel ott ganajon, áskál. Má' ezër esztendőtő' oda van gyűtve a ganaj, igaz-ē. A gyerek csak nézgel.

– Fijam, itt nincs sēmim!

– Hagyja azt maga énrám, kedves öregapám! Majd én azt mēttanalóm.

Úgyis vót.

Mënt a másik faluvégire, ország végire. Bemëgyën a kovácsho', kilencvenkilenc éves, aznap tőtöttē vóna be a százagyik esztendejét.

– Adjon Isten, édés-kedves öregapám, Világ-Kovácsa!

Csak ránéz...

– Hëj, Szëgény-János, tudtam, mikor még anyádba' egy babszem vótál, hogy aggyig én nem halhattam vóna még, míg nekéd a tizennyócsagyik esztendőd el nem telt, míg én nekéd azt a papucsot el nem készítem. De má' itt vagy, hát elkészítém. Nézzel, fijam, a másik sarokba! – A másik sarokba' még a koporsó beállítva – Én mēccsinálom nekéd a kilencvenkilenc papucsot, mikor a százagyikat befejezëm, én má' még is halok. De engēm – azt mondja – sënki sē temettessën el, csak tē!

Úgyis vót. Szëgény-János mēffogadta, hogy ő is fogja eltemettetnyi ötet.

No, itt a királyná' még ott van a nagy bánat, igaz-ē. A nagy vitézek járnak oda, sënki sē tud segítenyi. Félënt ha fëlmëgyën, má' fejvel gyön léfele a ló. „Király, hát mi' csináljónk? Tēhetetlen vagyónk! Má' én összejártam a Fél-Világot, vitéz embërekvel verekédtem, de itt tēhetetlenëk vagyónk, mer' ahogy a ló szökik fël, a fa is úgy nyúlik.” Mëgköszönte a király, igaz-e – elmëntek.

Ahogy cigánygyerék kihirdettē, vasakat ő is segített hordanyi, a kovács mëgkezdte a munkáját. Ahogy a kovács végzi munkáját a fiú vissza kimënt a fa alá.

– Édés madaram, itt vagy-ē még?

– Itt vagyok még, édés-kedves Szëgény-János! Míg ez nekéd nem sikerül, engēm minden délbe' itt a fán mēttaná'sz. No, idē hallgass – azt mondja –, mikor a kilencvenkilenc papucs kész lész, lész egy szekerdërék, az a têngely. Abbó' csiná'tass magadnak kardot! Avval a kovácsval még! Ő fohászokgyik tölē, hogy ő nem csinálja még, de csiná'tasd më' velē! Fëlvágod a Napnak a hátára, mikor gyön ki. Mikor gyön léfele – mind a repülógép, úgy gyön léfele – a kisújadat alátartod. Ha a kard mëggörbül, akkor në vállald, akkor az a kard nem jó! Mer' olyan kardot má' a szëlës világon nem tud csiná'nyi sënki, mind a Világ-Kovácsa!

Mikor elkészül a papucs, mëppróbálják a lábára: a legjobb vót.

– No, édés-kedves öregapám, itt ez a szekertêngely. Maga mé' nekēm ebbó' a tengelybó' csináljon egy kardot!

– Fijam – azt mondja –, nekēm má' erre eröm nincs.

– Édés-kedves öregapám, maga szëgénységbe' élt lē az egész életjét. Én is! Ha maga azt akarja, hogy énbëlőlem vitéz embër légyën, akkor segíjjën rajtam!

– Kedves fijam, így nem lehet! Nekēm má' itt az idóm, nekēm më' kell halnyi.

– Édés-kedves öregapám, legalább még ezt a kardot készíjjē el! Ha maga ezt nekēm elkészítýi, mindën hét esztendőbe' olyan egy csokrot kap, hogy hét embër viszi a sírjára.

– Kedves fijam, idē hallgass! Ha én ezt nekéd mëccsinálom, engēm ezé' az egész világ fog majd átkoznyi, mer' – azt mondja – olyan kard má' a Főd-Világon nem lész, mind az! Ez ellen má' buzogány nem lész, mer', fijam, ahova má' evvel vágol, ott má' vas még páncél nem marad! Ezáltal engēm átkoznyi fognak a népek. Hát én ezt nekéd nem szívesen akarom mëccsiná'nyi.

– Édés-kedves öregapám, légyën szíves, készíjjē el nekēm, másképp útnak nem indúhatok a Világ-Fájának a mëppróbá'tatására.

No, itt, igaz-e, a vén kovács átfogta Szëgény-Jánost, összē-vissza csókolta. Mikor a szëgény kovács kikalapá'ta a kardja markolatát, a kard kiesett a kezibó'. Azt mondja: „Fogjad, Szëgény-János, mer' má' végi az életëmnek!” Mikor ő a kezibe belëkapta az öregët, kiszakadt belőlē a lé-lék. Akkor Szëgény-János ráborút, elkezdte a rívást. Ahogy a kard kiesett a kezibó', a fődön zód és kék lángba' játszott. Ugyanavval a tűzvel, amelyik tűzbe' edzettē az öreg.

– No, ide hallgass, kedves gazdám – mondja a kard –, én veled egy përcig sè indúlok el.

– Hát hogy-hogy, ti is tudsz beszé'nyi?

– Hogynè tudnék – azt mondja. Én vagyok a Világ-Sze-kerébó' a rúd. Maj' ilyen szekeret má' tē többet nem látasz, mind én vótam. Én abbó' készütem nekéd kardnak. De ha énhozzám méffelelő buzogány nem lesz, én téveled még egy përcig sè indúlok ki még az országozbó' sè. No – azt mondja – idi hallgass! Eriggy vissza a rétre, annak a közepin a nagy tógyfáho', oszt a madártó' kérjel tanácsot!

Úgyis vót. Szègény-János kiballag a fáho'.

– Édes-kedves madaram, mé' mindég itt vagy?

– Mé' mindég itt vagyok, Szègény-János.

– A kardom azt a feleletét mondta, hogy ő velem egy përcig sè indul ki az országozbó', míg a mégfelelő buzogány nem lesz énrajtam.

– Ide hallgass, Szègény-János, neki igaza van. Mer' tē olyan útra indúsz, hogy az egész világon olyan buzogány má' nincs, hogy aggyig az kibírja, míg tē oda félérsz. Ide hallgass, eriggy haza! Nekték az erdő széli alatt van egy szèmetdomb, mikor mé' tík először idi gyötteték laknyi – nem is tudom, hány ezer esztendeji – azóta ott van. Apádnak az apjának az ingi ott van a szèmetdomb alatt. Keresd még, oszt azt húzd magadra! – Itt a cigánygyerek mégátalkodott. – Míg a ing rajtad nem lesz, a kard sè indul el veled, még a ló sè!

A cigánygyerek hazamènt, mægkerestè a görbe botját, a bunkós botot, és túrta fél a ganajat. Lássá ő, hogy a szèmet, igaz-è, szét vót hányva – mind a cigányok előtt szokott lènnyi. Fèltúrja: mé' van az ing, de ègyetlen ègy gomb sincs rajta. De elfelejtém mondanyi, hogy a madár mèmmondta neki, hogy ègyetlen új gombot sè rávarnyi, csak a saját ...izéjébó' ... lyukat akasztanyi rajta, oszt úgy összèkötöznyi magán! Mikor magára próbálja azt az ingét – hát èlég vékony gyerek vót ő –, bizony olyan két és fél méteres embèr változott óbelölè, Szègény-Jánosbó'. Amilyen az ing hosszú vót dèrèkig, úgy nyúllott fél Szègény-János is, hogy az ing a legjobb vót rá. Vállba' is, karba' is a lèjobb vót az ing.

No, itt, mikor visszamègyen a kardho':

– Édes-kedves kardom, mé' vagy velem èlégèdvè?

– Még, Szègény-János! Most má' – azt mondja – húsèges gazdád (így!) lèszèk, míg èlvèst èlsz.

A kard magátó' az ódalára pattant. Gatyamadzagval mægkòtve a kard. Ègy nègyvenmázsás kard!

Szègény-János elindút a zsidó felé. Papucsot, mindènt magára kötözött. Mikor mègyèn az öreg zsidóho':

– Édes-kedves fijam, má' embèreket fogadtam, de a lófejet nem tanálják. Mi' csináljònk veled?

– Nem baj, kedves öregapám, aggyig kell keresnyi, míg azt mè' nem tanál'uk, mer' én másképp' nem indú'hatok útnak.

Èccèrcsak ègy vakondak feladja magát a ganajdomzsihbó'.

– Hallod, hallod, Szègény-János, itt – azt mondja – ók híjjába turká'nak. Azt a fejet úgysè tanálják még. Ha a kardodat ki nem húzod, belè nem vágod a ganaj közepèbe, a lófejet sosè tanáljátok még. Ha belèvágod, szètnyíllik a ganaj, ègy aranygarádics vezet lè a kilencvenkilencègyik pincèbe. A százagyik pince ajtajába' a lófej ott van. Tiszta aranyba', tiszta gyémántba' fekszik a lófej. Itt – azt mondja – ók híjjába turká'nak! Itt ók, míg a vilá, mè' nem tanálják. Ha ègy tizènnègy éves gyèrèkèt idihozol, oszt lèèli itt az èletyit a ganajdomzsi mellett, akkor sè keresi még. De azt a kardot úgy levágd a fòd gyomrába, hogy a kard a pincènek a lakatját is èccèrre vágja lè!

No itt a cigánygyèrèk kirántja a kardját a hívelyibó'. Ránèzètt az ègre, mikor mèssindèrítèttè a feji félètt. Mikor belèvágta, hét èccaka, hét szèmpillantásig mindég aludt. A cigánygyèrèk èccèrre kivágòdott. A hetègyik napon mit lássa, hogy a ganaj kétfele nyílik, ègy aranygarádics pont a közepèn vezet lè a pincèhè'. Mikor hozzàér a pincèhè', az ajtó magátó' nyílik. Mit lássa, hogy a lófej ott fekszik. Ègy tiszta fehér koponya. Ránèz, igaz-è, ahogy ő bàmulja, a Nap és a Hold tizenkettèd magával ègyenèsen be a pincèbe, úgy sugallott rá. Azt mondja a lófej:

– Hallod, hallod, Szègény-János, hét esztendeig, hét szèmpillantásig, míg ennek a Napnak a sugarával nem èlèk, tē itt engèm híjjába zavarsz. Aggyig tē engèm, hét esztendeig, hét szèmpillantásig mindég így látol, mind lófej. Mer' mikor a Napnak a sugarával má' jó'lakok, akkor oszt má' beszélègethètònk."

Úgyis vót, igaz-è, Szègény-János lèfeküdt mellèjè. Hét esztendeig, hét szèmpillantásig Szègény-János ott aludt. Mikor a nyócagyik esztendòt kezdte vóna aludnyi, a ló rúgott az ódalába.

– Hallod, hallod Szègény-János, kedves gazdám, èbredj!

Most lássa: ègy egész táltosló, ègy százkèt lábú, olyan, hogy bó Magyarországon párja nem vót.

– Mit parancsolsz, kedves gazdám – azt mondja –, lèlopom a Napot még a Holdat az ègrò'.

– Édès gazdám (így!) szúntesd mérgeð! Magyarországon vagyònk, oszt szúntesd mérgeð! Nagy utònk van, abba' igazad van, de arra várnyi kell, mert ahova én készü-lòk, ott tē tèhetetlen vagy.

– Hát abba' igazad van, mer' a Világ-Fáját mèmásznyi, a tetejit, olyan nem létèzik. Olyan ló nincs az egész világon.

No, itt, igaz-e, Szègény-János pontos délbe' mègyèn az országon végig. Kilencvenkilenc papucs rajta csüng, a ló utánna. A rongyos ingbe' mègyèn végig az országon. Nézik. „Hèj, az a rongyos vitéz honnan gyött má', mit keres itt? Még ez is idi tudott vándorolnyi? Mé' nem mènt magának, ki tudja, hogy hova?” Bemègyèn a királyi palotáho', jelèntkèzik a királyná', hogy mi járta' van.

– Nézd, ide hallgass, kilsò országi vitéz! Szègény, bòldogtalan, mindènki próbá'kozhat. Aki a fát mèmászsa, aho' a hajadon lèjányomat felesègú' adom. Csak a fa eltúnjòn az országozbó', maj' ilyen szègyènt nem èltem

mé' soha. Még könyvbe' is lapoztam, ilyesmi még nem történt soha senkivel se, csak ép'en velem.

- No, én abba' a járatba' vagyok, hogy ezt a fát eltűntessem innen.

- Kedves fiam - azt mondja -, előtted van!

Ott éccaka, nappal a népség mindég zsúfolva vót, mer' a vitézek, igaz-e, gyöttek próbá'kozni, oszt elméntek. Mént az egyik, gyött a másik, ott mindé' vótak.

A cigánygyerek félhúzta az első papucsot. Mэгindút arra a nagy fára másznai. Hét éccaka, hét szempillantásig éghúzomba' mindé' mászott a cigánygyerek a fán. Úgy-hogy má' a népek léfeküdtek, még akkor se látták. Csak mikor dobálja le a papucsot, ahogyan mégyen félfele. Azt mondta a népnek, hogy mikor má' a kilencvenkilenc papucs lesz lent, akkor gondolhassák, hogy fent van. Még akkor is hét esztendőt kell neki másznai, hogy a tetejit méffoghassa a fának.

No, itt a népek ott éccakáznak, mindénki várja nagy izgatottan, hogy mi lesz. Apjaék, anyjaék is mind ott vannak. „Oj, ez a nagy vitéz embér hogy tudott má' oda félmenyi, arra a fára?”

Mikor Szégény-János a kilencvenkilenc papucsot lehajintotta, hét éccaka, hét nap, míg a fa tetejibe ért. Mit lássa ő, hogy a fának a tetejibe egy kis aranyos kastély, olyan, hogy annak a teteji is mind tiszta vont aranybó' vót. Mikor bemégyen az ajtóra, betapos, egy lélek se a kastélyba'. Látja ő, hogy abba' a szobába' az Ég-Világon sémmit sincs, csak a fénykép kitéve, feketé gyászval behúzza. „Nézd má', drága Jézuskám - azt mondja -, ilyesmiket! Az Ég-Világon egy lélek se, csak az az egy fénykép!” Mikor elhúzza a függönyt rajta, azt a feketé függönyt, lássa, hogy az egyik ódalon a könnyi csurog neki, a másikon még bánatosan néz. Világ-Szépségé! Éccércsak azt mondja neki a jány a fényképró':

- Hallod, hallod, Szégény-János, tudtam, hogy olyan bátor vitéz nincs az egész világon, mind té, aki engem félkeressen! Hétszáz éve, hogy én evvel a fával szökdösök a szélés nagyvilágba', bolyongok. Engem - azt mondja - elátkoztak, Világ-Fájának és nekem úgy kell bolyongni az egész világba', olyant keresni, aki engem mémménen. De még olyan vitéz embér nem született, aki énnekem a kastélyomba begyött vóna, aki az én fényképemet méglátta vóna. Ha té vótal olyan vitéz embér, idé hallgass! Mindén hét esztendőbe' gyön egy Griffmadár, egy negyvenmászás Griffmadár méjjeléntkézik. Nyugodtan gyön, biztosan gyön, majd úgyis tudja, hogy ezt a fát még embér, lélek nem mászta még. De - azt mondja - mégis elgyön mindén hét esztendőbe' ellenórizni, hogy nem tanál-é itt valakit? Akit ő elkap, Szégény-János, ott má' méntesség nincs! Idé hallgass, én téged elbútatlak, csak figyeld még, milyen óriási! Mer' olyan embért mé' té a két szeméddel, míg a világ a világ él, úgysé látasz. Idé hallgass! Én rád nézek az egyik szemémmel, amelyik rí. Állj idi! Ez a könnyecsépp a fejedre esik, olyan cséppnek vállasz, hogy nekem té a képnék a hátáná' elférsz! Ó má' mégérzi, mikor gyön. Ha mégtaná, szétszakít. Ha má' - azt mondja - erre hajlandó vótal, hogy a Világ-Fáját mémmászad,

olyan könnyen má' né pusztúl el! Ilyen utat mégtéttel, oszt cél nekú' ereggy vissza, ennek sémmit értelmé se vóna.”

No, itt, igaz-e, úgyis vót. Szégény-János odamént, ránézett a jány, egy könnyecsépp a fejire esett. Légynek változott, a kép alá mént.

Gyön a nagy ítélet, nagy villámzás, nagy csattogás gyön. Lehajintja magát a kastély előtt, bemégyen a szobába, ránéz a fényképre. Nincs mémmozdítva, hozzá se nyú'va.

- Hallod, hallod, Világ-Szépségi, az a széréncsed, hogy senki se nyú't hozzád! Tudd még, hogy édesapáddal - mikor anyádba' egy babszem vótal - akkor eljegyzést tétőnk. Mikor eléréd a tizennyóc évet, feleségű gyössz hozám. De té méccáfoltad a szavad és ezáltal kell nekéd bolyonganyi. Ha méggondoltad magad, bár akarmélyik pilanatba' a feleségem lehető. Vissza olyan szépség lehető, még lehető az országodba' édesapáddal még énelem. De ha nem, ugyanúgy kell nekéd Világ-Fájába' jányai, mind idéig jártal, a kastélyba' csak a fényképed lehet. Mer' tudd meg, hogy má' hétszáz éve bolyongol így az országodtó', de mé' vitéz embérral nem tanákoztal, aki téged félkeressen! Hát akkor kire vársz, mondd még!

A jány tovább is rí. Azt mondja neki:

- Idé hallgass, Griff-Vitéz! Nagy vitéz embér vagy, de ha húszezér esztendeig, még százezer esztendeig bolyongok a világban, akkor se leszék a feleségéd! Mer', idé hallgass! Apám egy téhetetlen királyembér, ő nem verekégyik senkivel az Ég-Világon. Ő nekem szabad akaratot adott, hogy aho' ménjek feleségű, akit szereték. Mer' édesanyám má' a százagyk esztendejébe' taposott belé, mikor én méllétem neki. - No, Pistukám! - De hát én téged nem kedvellek, ki se állhatlak, oszt akkor inkább bolyongok, míg élvést élék, akkor se leszék a hitveséd, akkor se viszél té engem a téplomba, ha mindég így fogom léélnyi az egész fiatalági életémet.

- Világ-Szépségi, egyeb mondanivalód nincs?

- Nincs! Má' nem éccér hallottad, hogy nekem nem kéllesz! Mévváltozott Griffmadárnak, fél a feketé félhó járásába.

No, itt, igaz-e, úgyis vót. Ahogy elmént, Szégény-János is vissza kiszállott. Rácséppentétté a fejire mégint a könnyit, vissza ugyanolyan testbe', amilyen vót.

- No, hallottad ezt a beszédét, Szégény-János?

- Hallottam.

- Idé hallgass, Szégény-János, én téhozzád feleségű' nem méheték, míg én így vagyok. De - azt mondja - én is tudtam, míg anyádba' egy babszem vótal, hogy té méppróbálkozol velé. Azé' gyöttem idi, ebbe az országba', téged félkeresni, mer' té engem sosé taná'tal vóna még. Én téged most vissza léengedlek a földre. Má' né félj! Én má' innen ménék, hogy a családodnak a jó életé még a mégléhetésé méllégyen. Még az a jó, hogy nekem szabad akaratot adott az a Súlyomfejű-Barát, a Griff-Vitéz, hogy én arra ménék, amérré én akarok. Mer' ő magátó' na-

gyobb vitézt nem ismer a világon. Idé hallgass! Nem hogy hét éccaka, hét szempillantásig mászol fél idi, két pőrén belő' má' a földön vagy. – Akkor benyú't a hajába, kihúzott egy hajszált, léfele hajintotta. Egy aranygarádics vezetett le neki, végig a fáró', a föld gyomrára. – No, Szégény-János, ha akarsz majd velem beszé'nyi, eriggy el egy országba, próbá'kozz még sok vitéz embérékkel, de – azt mondja – né mondd, hogy mi járátba', mi fáradtába' vagy! Én éccaka, nappal, mindég a fejedné' lészék, segíték, né félj! Úgy má' embéren nem segíték, mind tērajtad, mer' minket a Jó-Isten égymásnak teremtett.

No, itt, igaz-é, úgyis vót. Szégény-János lēmēgyen a földre. „Éljén, éljén...! Hol vótal ilyen soká?” – a népek kérdezték, de ő nem válaszol sēmmit sē. Az apja, anyja is ott vót, ríva. „Gyerték má' haza, mé' máma nem éttōnk, gyerték má' haza!” – mondta nekik.

Mikor a fiú légyōtt a fáró', csak hūlt helyi maradt a fának. Ugyanolyan világos lett a fának a helyin, ugyanolyan lett mindēn a Föld-Világon, mind régēn vót. A király: „Éljén, éljén a mi mēvváltságōnk, éljén, éljén!” Mingyá' harmincnyōc országna a betűjit verték vóna a mejjibe.

– Átadom fijam a királyságomat, a hajadon lējányomat feleségű' adom hozzád, Rongyos-Vitéz! – mer' másképp nem tudták szólítani, mer' úgy nézett ki, mind egy rongyos vitéz.

– Idé hallgass, édēs-kedves királyatyám, én a tē országodból' vagyok. – A király seggre esett, kínjába' még a földet is harapta.

– Né beszélj, kedves fijam! Az én országomba' egy ilyen vitéz embért?! Itten, Magyarországon?

– Bijony – azt mondja –, én idivalōsi születés vagyok. Szégény-János, a faluvégin a szégény cigánynak a fia.

Rōgtōn elszédűt a király.

– Az én országomba' egy ilyen vitéz ember! Édēs-kedvesēm, szavamat adtam az egész világ előtt, hogy aki engēm ettő' a fátó' mēmēmēkít, feleségű' adom hozzá a lējányomat. Én a szavamat, míg király vagyok, mēccáfolnyi nem fogom. Itt van – azt mondja – a hajadon lējányom, hūszesztendős, fogd még a karját, oszt vigyed!

– Idé hallgass, király! Nagyon fáj a szívem, hogy nemēt kell mondanyi, de mé' nekēm messzē az út, én mé' most indúlok el világot próbá'nyi. Előre nem mondhatok nekéd sēmmit, de ha a jányodnak valami jó partija akad, nyugodtan mēnjen férhē', énrám – azt mondja – né várjon egy percig sē! Csak azt az egyet kihagyom: míg én odalészék világot próbá'nyi, apáméknak, édēsanyáméknak innya, énni és teljes ellátás, míg én vissza nem tērēk! Ha nētalan nem gyōnnék vissza, akkor is édesapámnak, édesanyámnak innya, énni légyēn, míg ōk élvést élnek – még a két bátyámnak! Ha ōk még akarnak házasodnyi – azt mondja – segítsd ki ōket mindēnvel! Né olyan szégény sorba' éljének, mind egygy éltek!

– Né félj, kedves fijam, Szégény-János! Ha a Jó-Isten mēssikerített* avval, hogy az én országomba' olyan vitéz embér született, mind tē vagy, aki az országot mēmēmētítetté attó' a nagy fátó', én hūséges pajtásod és havērod

lészék. Hát azt gondolod, kedves fijam, hogy én buta embér vagyok? Kilső országból' jártak idi vitéz embérék, mind tēhetetlen vót. Apádval, anyádval né félj sēnkit, ugyanazt a ruhát hordja, amit a feleségēm, és a kastélyomba' a' lész mindēn, amit tē elrendēlsz. Mindēnek úgy kell lēnni, ahogy tē elrendēled!

– Én nem rendēlek el sēmmit! Apáméknak rendēs, mēgfelelő lakást és akkor rendēsen éljének, úgy, mind a többi népség!

A király állotta a szavát. A királyval lēmēt a pincébe, mēgkóstolta azt a jó bort, berűgtak mind a ketten. Mēgittak vagy hétszáz-hétszáz litēr egy-egy. Beűtték a hordónak a dongóját, Szégény-János fēlemeltē, éccerre mēgitt vagy nyōcszáz liter bort. Rendēsen gyōtt ki a pincéből', mēccsókolta a királyt.

– Alattvalōd vagyok, most má' vitéz embér vagyok, szolgálom a hazámat, de nekēm utam van még! Nekēm mē' kell próbá'nyi egy utat, olyat, hogy lēhet hogy többet sosē gyōvők vissza.

– Báarakarmi van, tēgēd az Isten segűjjen, Szégény-János! Minekōnk tēutánnad fáj a szívōnk mindég, míg élvést élsz. – A király átfogta, összevissza csókolta. A király a boldogságtó' még a nagy örōmből' ki sē vót, hogy az ő országába' olyan nagy vitéz embér született.

No, itt, igaz-e, Szégény-János mēgyen az apjáho', anyjáho'. Errő' az apja még az anyja nem tudott, még a két bátyja. Hēj, mēllássza a cigány – Szégény-János még lē sē ért –, hogy a nagy ágyúkat tolják be a háza elejibe, a cigányházho'. Beálljáják a két sarokra a cigányházho'. A cigány kinéz, össze-vissza szarta magát. „Drága Jézuskám – azt mondja –, mit vétettem én a királynak? Ágyúkat hordat idi?! 'Isz élég neki idi a katonaságja is! Széttűrjék. Kedves feleségēm, búcsúzzōnk el égymástó', mer' a király minket most má' kilövet az ágyúból'!” Csak tallérozák lē az ágyúkat. Ha még egy légy gyōtt arra, arra is ágyúval lőt'ek. Mikorcsak kopogtat a gēnērális:

– Adjon Isten, édēs-kedves öregembēr! – Kinyitta az öreg cigány az ajtót.

– Adjon Isten! Mi baja van a királynak énelem, hogy énrám ágyúkat kűdet, még tallérostó' a katonaságot, századostó'!

– Hēj, Szégény-János – azt mondja –, tē igin-igin nagy embér vagy. Én híjjába vagyok gēnērális –, én hetvenhárom éves vagyok, de én még a királyval nem koccintottam. Mingyá' jelentkēzik a király, de először mink gyōttōnk.

Ki sē beszél a gēnērális, mikor az aranyhintó a királyval mēgjelēnik. Kikel a hintójából', bemēgyen a szégény házba, szétnéz. Hát bizony a király a pókhálótó' meg a sok szēmētő', még a lomtó' agyig tudott bemēnni. A cigányasszony a sparuhét mellett cigarēt'ázott. A nagy újságpapírba' a Tarasz Bulba becsomagolva neki, úgy pōfőköl a cigányasszony. A király leül melljē a lócára.

– Hallod, hallod, Borcsa – Borcsa még, igaz-é, mē' vót meredve, mikor cipōvel tūzeltek, mē' rongyokkal! –, én ebbe' a kunyhóba' jobban érzēm magam, mind a palotá-

ba'! A cigányasszonynak a nagy újságpapírba' a cigaret't a kiesett a szájából'.

– Hogy-hogy! – azt mondja. – Királyatyám, ilyesmit mondanyi? – A poloskátó' mé' mindentó' a fal ki sē vót! – Nézzēn szēt, királyatyánk, mibe' élōnk mink!

– Az nem számít, az nem mindēn! A magok fia fēlēr a harmincyóc országomval.

Hallják ōk kívēl a nagy kiabálást: „Éljēn, éljēn, éljēn a mi nagy vitézōnk, a magyarországi vitéz, Szēgēny-János, a cigánynek a fia!” Az egész nép, gyerekek, mind virágokkal, csokrokkal hányják be. Ahogy a sallangok a rossz ingrō' lōgtak, arra kötōzték a drága nagy csokrokat.

– Nézd mēg – azt mondja a király az öreg cigánynek –, én erre gyōttem végig az országōn, engēm nem éljēnzett senki, hozzám sē szó'tak. Nézd mēg, a fiadat mēg hogy éljēnzik!”

Lássá, hogy a levegōbe állandóan hányják fēl a fiát. Mikor lētēszik a ház mellett – de má' a nép mind a hajam szála – benēz Szēgēny-János. Mit lássa...

Mit lássa, hogy a király – korona a fejēbe' mé' mindēn, igaz-e –, a cigányasszony mellett űl, a másik ódalon mēg a jánya. De az a kapargōdzás má', ami mēnt! Hát el lehet képzelnyi, olyan helyzetbe'!

– No, idē hallgass, öreg cigány, Szēgēny-János – mer' azt is úgy hí'ták, az apját –, ha azt akarod, ebbe' a minutába' a jányom itt fōz nekēd, itt takarít.

A cigány mēg ēccērre:

– Királyatyám, ilyesmit, a maga jánya itt, minálōnk?!

– Nē félj sēmmit, ugyanúgy fog fōznyi nekēd haluskát juhtúrōval, tejfēlvel, szalonnás zsírval, mind a legszēgēnyebb jány. Csak a szavába kerül a fiadnak, oszt maradhat. Abba' a pillanatba' a kastélyomba' tōbbet má' helyē nincs. Attó' függ, hogy a fiad mit mond. Nekēm má' ēccēr mēccáfolta a szavamat, hogy nem kell, hát én má' arró' nem tēhetēk. De – azt mondja – én azon vagyok, hogy a fiad elvēgye!

Gyōn a fiú, betapos. Mēghōkkent a fiú, igaz-ē.

– Hozta Isten, ēdēs-kedves királyatyám!

– Hozott a' tēgēd is, ēdēs-kedves fiōnk!

– Édēs-kedves apám, hát adjon valamit!

– Hát kedves fījam – azt mondja – itt van ēgy csēpp dumó. Most vagyōnk négyen, hány fele vágjam? Most kinek adjam?

A király után mē' má' vagy negyven szeker szalonna, kívēl. Azt mondja a király:

– Szēgēny-János, nekēm abbó' a cipóbó' vágjal! – Hát azt bijony, ōcsēm, baltával kellēt elvagosnyi, mé' késvel nem is lēhetēt! – No, Szēgēny-János, mēgkōstoltam a kēnyēredet, amin tē egész életēdēn át gyōtrōdtel. A kastélyomba' bārakarmēlyik pillanatba' gyōsz, innya, ēnnyi mindēg lēs. Amēlyik szobába' tē lēfekszēl, tēgēd mēzavarnyi nem szabad, míg tē magadtó' fēl nem kelsz! Mikor fēlkelsz, a legfinomabb ételvel lēsēl ellátva és a lejányom, míg vissza nem tērsz, fēl lēs tartva mind feleségnek való. Tōbb sót, tōbb kēnyēret ebbe' a szēgēnyiségbe', ebbe a nagy ínségbe' nem észēl. Gyōttōk a kastélyomba.

Én avval lēsēk nagyobb embēr, hogy én nyúlok a tálba hamarabb, nem Szēgēny-János.

Úgyis vót. No, itt, igaz-e, ōk mēgēgyeztek, Szēgēny-János kimēgyēn a lováho'.

– No, ēdē kedves gazdám, jó' érzēted-ē magad?

– Jó'!

– Szēgēny-János, el kēnē má' indúnōnk! Hosszú az utōnk, ki tudja, hogy mikorra érōnk mink vissza idi? Mikor lēsōnk ilyen bēkességbe', ahogy most ēgyezkēdēl a királyodval? Mēg most hol vagyōnk? Mēg aggyig indútōnk ki az országbó', mēg az országba' vagyōnk mindēg. Itt mēnnyi kell!

– Jó' van, kedves lovam, tōbb sót, tōbb kēnyēret a házōnkna' nem észēk, indúlōnk, ha ez a kívánságod.

Mēccsólta apját, anyját, a két bātyját. A királytō' is elbūcsúzott, mēmmondta neki:

– Nézd, királyōnk! Ha a jányodnak gyōn olyan kērō, hogy mēgteccik, azonnal add fér'hē'! Énrám nē számíjjon! Én világot mēnēk próbányik, nekēm az élet olyan, hogy vagy gyōvōk vissza, vagy nem. Mer' ha nekēm sikerül – azt mondja –, akkor sē vēszēm feleségű' a maga lējányát. Bārakarmi baj lēs az országba', csak gondoljatok rám! Én abba' a minutába' itthon is vagyok. Édēsapámēknak, ēdēsanyámēknak – azt mondja – a hajok szālának sē szabad mēggōrbūnyi, mē' magoknak sē! Akarmilyen szēgēnyiségbe' nyōtōnk fēl, akarmilyen ínségbe', de mégis ebbe' az országba' szūlettem, idi tartozok.

– Úgy is van, kedves fījam, élteszēn tēgēd a Jó-Isten! Szērēncsēs utat, míg a világ a világ él!

Akkor Szēgēny-János rāpattantotta magát a lovára.

– No, ēdēs-kedves gazdám, most vágōnk neki a világnak. Most má' lēhet nekōnk, hogy a legkisebb bokor is szállást adhat, maj' nem tud'uk, hogy mire mēnōnk.

No, Pistukám! Mēnnek is hét ēccaka, hét nap, hét szēmpillantásig ēgyhūzombá'! Mikor csak ēgy drága aranyos rētre lēhajintōdnak ōk. Szēgēny-János a lovával. A dērēkbe' érō fūbe' úgy járkál a lova, de ō ēgy teremtēt lelkēt sē lát. Azt mondja, hogy:

– Hallod, hallod, ēdēs lovam, mink má' hét ēccaka, hét nap itt bolyongōnk. Hát mi ennek a titka, ki lakja ezt a drága aranyos rētet? Nézd mēg – azt mondja –, az ēgyik virág nyílīk, a másik hērvad itt! Hát mi ennek a titka?

– Várjal csak, lēs mēg ennek bānatja is!

Mit lássa jó, hogy ēgy vēn öregembēr a másik ódalon bunkōsbotval fēltámaszkodva.

– Hallod, hallod, Szēgēny-János, de jó érzēd tē magad itt. Épūgy, mind otthon érzēd magad.

– Édēs-kedves öregapó, énhozzám mēg nem szó't idāig sēnki. Én nem látok sēnkit, embērvel nem taná'koztam, hát mi' csináljak?

– No, idē hallgass – azt mondja –, a lovadnak tōbb eszi van, mind a szēlēs világnak, mer' tē olyan rētbe' járká'sz, amilyen szagú rēt az egész világon nincs. Ha más ló idi-gyōtt vōna, mind lēzúta vōna, ō mēg, amēlyik virág el-hērvadt, mindēg azt szakította ki. Amēlyik nyílīott, aho' ō

nem nyú't. Mind a ketten megőriztették a Világ-Rétemet. Én vagyok a Világ-Kerülő. Ha te nem rendesen viselkedél, olyat vágok neked evvel bunkósbotval a fejed tetejire, hogy neked a fejed úgy szétmegyen, mind egy tök. De idé hallgass – azt mondja –, látom, hogy nem avval a szándékkal vagy, hogy valakinek rosszat csinálj, még valakit megsértsel, hát mi járhatba' vagy? Mer' tudd meg, hogy én vagyok a Világ-Kerülője. Én összējárkám tam az Egész-Világot, oszt ha valaki nem jó' gazdálkogyik, én olyat ütök a feji tetejire, hogy ő má' csak aggyig él! Mer' az én bunkósbotomnak az egész világon párja nincs. Én országokat belátok, én tudtam mindent, amit te abba' az országokba' végeztel, én mindent láttam. Én híjjába vagyok itten, a másik országba' is olyat ütök a fejedre, hogy rögtön végi az életédnek! Mi járhatba', mi fáradtságba' vagy?

Elmondja neki Szégyény-János.

– No, nézd, Szégyény-János, azt tudom. Én a Világ-Kerülője vagyok, a szélés világon mindénrő' tudok. De idé hallgass! Itt ez a bot a kezembe', de ha egy rántásra, egy szakításra ki nem vészéd a kezembő', akkor má' nē indúl el! No és, mikor kikaptad a kezembő', olyat nem vágol a fejem tetejire, hogy amēlyik nekēm legőregebb haj van a fejemen, fél nem húll az égnek, akkor nē indúl el!

– No, igaz-ē, Pistukám, milyen embēr vót má' ő!?

Akkor, ahogy az öreg fogta így a botot nē, mēffogta, két kezébő' csavargatta. Egy rántásra kirántotta a kezibő' az öregnek. Mēssindēritētē a feji félēt. Mikor rávágott a fejire, olyan szó't, mind egy negyvenkettes ágyú. A hajsál félállott az égnek a tetejire.

– No, Szégyény-János, idé hallgass! Mēmmondom neked őszintē: háromszázēzēr esztendős vagyok, de híjjába ēttem mēg vagy hatvan birkát, mē' teheneket, de még én ēccēr sē büffentem fél, csak most, az ütēs alatt. – Olyat büffent, hogy még a fáró' a levelek is szóródtak lē. – Most má', pajtás, vitéz embēr vagy, mēppróbá'hatod a világ sorát.

Eltelt az idő, beszé' gettek.

– No, idé hallgass, Szégyény-János, szégyény embērnek a gyērēki vagy, cigánygyērēk vagy, nē haragudj még értē! Mink tērajtad segítőnk! Nagy erős embēr vagy, neked má' élēg vóna a Fél-Világ, de idé hallgass, akinek az ēgyik szemē rí, a másik szemē mē' nevet, rád vár. Nagy vitéz embēr vagy, Szégyény-János. Nekēm mindēn erdőhő' jogom van, de az ő erdejibe még én sē mēhetēk be. Az ő erdeji kivételēs. Én nem félēk, a Világ-Kerülője vagyok, én nem félēk. Mindēn erdőbe' hatásom van, de az ővébe' nincs.

Szégyény-János is lēült, a fejét vakarta.

– Nagy vitéz embēr maga, ēdēs-kedves öregapám, nagy vitéz embēr...

– És ő, a Világ-Szépsēgi, mikor a világra teremtődött, az apja elīgértē a kezét. Itt ez a nagy baj. A hitē – azt mondja – még kell szēgnyi. Mer' Világ-Szépsēgi nem akar hozzámēnni. – No, itt, Szégyény-János bānkódott, igaz-ē. – Édēs-kedves fijam, tē mē' nē bānkódj, maj' még elōttēd az út. Tēbelőled még nagy vitéz embēr lēhet, ha úgy viselkedēl végig az út alatt. Idé hallgass – azt mondja –, adok neked ēgy zsebkendőt. Bārakarmikor mēttörűkőzöl benē, én abba' a minutába' a segítségēdēn lēsēk, ha tudok.

Ha még nem jelēntkēzēk, tudd még, hogy én tēhetetlen vagyok! Kedves fijam, nagy vitéz embēr vagy, próbá'kozz! Mindēn embērvel taná'kozol, nem tudod, hogy kibē' mi lakik. Csak úgy tudhatol mindénrő' a szélēs világon, ha mindēn embērvel beszé'sz! Szērēncsēs utat! Ha a segítségēdēn lēhetēk, csak törűkőz a zsebkendőbe, én má' ott is vagyok! Világ-Kerülője vagyok, én bārakarmikor segítēk rajtad.

No, itt, igaz-e, félvāgtatott ő a feketē félhő járásába. Mit lássa jó, hogy ēgy istentelen nagy vasháló elōttē.

– Kedves gazdám – mondja a ló neki –, baj van, lē kell szállanónk! Innen tovābb út nem lēhet, mer' a háló elōttōnk van! Ha lēmēnēk a földre, a háló akkor is elōttōnk, ha félēmēnēk, akkor is fēnt elōttōnk. Itt má' – azt mondja – út nincs ki, itt má' lē kell szállanyi, oszt pihennyi! Még kell tudnyi, hogy ki ennek a gazdāja?

Úgyis vót. Lēereszkēdnek ők a földre, ēgy istentelen nagy erdőbe, igaz-ē, olyanba, hogy a végi nem látszott ki sēhonnan sē. Egy istentelen nagy vadszilvás erdőbe, olyanba, hogy aggyig tudott még az eger is elmāszkányi a bokor közt. A nagy vitéz embēr vagdosott a kardjával. Mit lássa jó, ēgy vénasszony tövisvel fēsűkogyik. Avval a vadszilvatövisvel, úgy fēsűli, két ódalra lēeresztve a haját.

– Adjon Isten, ēdēs-kedves öreganyám! – Mit lássa jó, hogy az ēgyik dohánylevelet betēszi a szájába, a másik mē' gyön ki, köpdōsi ki a bagót a vénasszony.

– Idé hallgass, Szégyény-János, hozd el azt a vasvillát a sarokbő', a vadszilvabokornak a tövibő'! Vāgd a szemēm közē, de úgy, hogy ha én fél nem nyitom a szemēm, akkor rögtön végi az életédnek! – Akkor Szégyény-János, igaz-e – el lēhet képzelnyi, hogy milyen vitéz embēr vót ő! –, mēfoggja a vasvillát, szalad a vénasszony felē. Képzeld el! – Maj' hāromezēr esztendeji még én embērt nem láttam a szemēmre. Mer' még olyan vitéz embēr erre nem járt, aki úgy beüttē vóna a szemēmbe a vasvillát, hogy én fél tudtam vóna nyitnyi a szemēmēt!

Akkor Szégyény-János mēgkapta a villát, úgy belēvāgta a szēmi közē, hogy hét nap, hét szēmpillantásig mindēg aludt. (Kimerūt tőlē! – Kimerūt tőlē, olyan nagy erőfeszítētēt tett Szégyény-János. –párbeszéd a mesélő és a hallgatóság között.) Mikor belēvāgja, a vénasszonynak mind a két szēmi félpattant. Mind ahogy négyszáz kazal ég, úgy tüzelt a szēmi a vénasszonynak. No, Pistukám, itt lēs má' baj!

– No, idé hallgass, Szégyény-János! Én idāig nem tudtam, hogy az országba' mi törtēnt, én vak vótam. Erre gyōtt má' az égvilágon mindēnki, vagdosták, kedves fijam, mer' a szemēmnek a helyi a szūrāstó' ki sincs. De mikor belēvāgtad azt a vasvillát a szemēmbe, még a nyel is eltört a villāba'. Az én erdőmet – azt mondja – embēr elkerūnyi nem tudta. Azē' húztam ki a vashalót, hogy itt mindēnki szálljon lē, hogy mindēnki taná'kozzon velem, aki csak ērítē magāba', hogy vitéz embēr! De hát idāig mē' nem gyōtt ēgy sē olyan, csak tē! Hát most ezē' – azt mondja – idé hallgass! Hēt ēccaka, hét szēmpillantásig tē innen nem mégy el! Énnālam azt ēszēl, azt iszol, amit akarsz,

mer' olyan boldoggá nem tett senki se engem az égvilágon, mind té. Mit iszol, kedves fiam, mit észlél?

– Édes-kedves öreganyám, amit maga azelőtt a lábával dagasztott, pampuskának mé' vakarónak valót, nekem abbó' a tésztábó' süssön vakarót!

– Hohó, édes fiam! Mindent odadok, csak azt az egyet nem! Abbó' én nekéd nem sütök vakarót.

– Édes-kedves öreganyám, én magán segítettem!

– Igaz, kedves fiam!

– Hát mé' nem akarja ezt nekem méccsiná'nyi?

– Itt van, adok nekéd országot, avval a tudományval lésszél, amivel én. Mi kell más?

– Édes-kedves öreganyám – odamént, méccsókolta a homlokát –, én magát úgy szeretem, mind az édesanyámat. Én magán segítettem! Csak maga nekem abbó' süssön vakarót!

– Édes-kedves fiam, hát, ha annyira ragaszkodol hozzá, akkor én segíték rajtad, elkészítém én nekéd azt a vakarót. Fiam – azt mondja –, nagyot kérsz, mer' úgy tud még, hogy a' nekem keresztfiam, akive' té most pörbe' vagy, ellenségbe' vagy. Idé hallgass, amióta ő nagy vitéz embér, kedves fiam, ő énrám még rám se nézett, az erdőmet is kikerüté. Engem nem nézett sémminék se. Én saját magamat elátkoztam vaknak, hogy míg olyan vitéz embér nem születik a földön, aki nekem a villát úgy belévágja a szemembe, hogy én a két szemémmel belássam az erdőmet, én aggyig mindég vak légyek! Idi hallgass, én hét esztendeig, hét szempillantásig tapostam a tekenőbe' azt a tésztát, az neki mind erejibe' vót, de ő még rám se nézett. Ha ő olyan bitang gazembér vót, hogy ő énrájam nem segített, még én nem vótam neki keresztanyja, hát akkor má' úgy végvé hasznát! – No, itt, igaz-é, Pistukám, a vénasszony mékkezdté a kémencébe az aprófát raknyi, készítenyi a tüzet. – No, kedves fiam, hordjad ti is a fát! Mer' idé hallgass, mikor tük együve kerütök, oszt ő má' ki lesz fáradva, ő ugyanolyan vakarót vész elő, mind a tied, oszt abbó' észik. Ő egyet harap belőlé: kedves fiam, se fáradtságot, se vérzést, se ütést fájdalomnak nem vész, nem éröz. Éccerre hét országnak az ereji szalad belé. De tébeléd mé' nyóc, mer' – azt mondja – ezt abbó' készítettem, amit én vakon tapostam. Hétezer esztendeig tapostam ezt az egy tésztát. Ő majd akkor lesz hoppon, mikor mind a kettitékbbó' úgy gyön a vér, mind a Rimának a döréka, vagy a Sajónak. Akkor majd ő is kapackogyik a vakaróé', mé' ti is. Majd akkor kivállik, hogy kibe' lesz a több ország ereji, tébenned-é vagy őbenné.

No, itt, igaz-é, úgyis vót. A vénasszony kisütté az egész vakarót.

– No, fiam – azt mondja – harapj belé! Itt van vagy hat ódal szalonna, éccerre édd még az egészet! – Kitett vagy hat ódal szalonnát, vagy száz vakarót. A gyerek egy ropantásra, egy szuszra mindet behajította.

– Édes-kedves öreganyám, szomnyan vagyok!

– Hozok azt is, kedves fiam!

Vagy háromezer esztendős bort tizennyóc hordóval behúzott éccerre.

– Hogy érzéd magad, kedves fiam?

– Kedves öreganyám, mind mikor édesanyám a világra szült!

– Azé', kedves fiam! Itt má' nekéd a hajad szálának se szabad elesni.

Úgyis vót, igaz-é, beszé'getnek. Éccércsak az erdő zúg, villámzik.

– Látod-é, kedves fiam, most is itt van a mi kereszt-fijónk. Lészállana ő má', de má' nem mer. Nézzel ki, kedves fiam, aménny csillag van az égén, mind rakásra szaladt, de ő má' nem mer gyönni. Má' most híjjába gyön, mer' amit én a tekenőbbó' kikapartam tésztát, többet ér, mind aménny vakarót mégettel. Azt a vakarót édd meg, a többit mind hadd itt, kedves fiam! Éccerre bekapod a szádba. Ez többet ér, mind neki kilencvenkilenc. Még ha hármastó' adják neki a vakarót, akkor is többet ér ez az egy, mer' ahogy én végighúzgá'tam a tekenőnek az ódalán, annyi országnak az ereji mént beléd. No, Szégény-János, kedves fiam, ha tébelőled csiná'tónk embért, té segítél rajtónk, felkötöm az édes-kedves uramat is. Má' hétszázézer esztendeji is van, hogy az uramnak az arcát nem láttam. Gyere, fiam – azt mondja –, nézd mé' té is az én uramat! Kedves fiam, amélyik holmi teccik róla, má' ebbe a minutába' vihetéd.

Mit lássa jó, egy szoba közepin kiterítve, hét méterés bajúszval. Hét méter erre, hét méter arra. Az egyik sarokba' még a haja, mintha vagonbó' öntenének ki valamit. Egy istentelen hetvenmázsás kard mé' melletté fekszik.

– No, fiam, látod-é ezt az embért, aki itt fekszik?

– Mé', kedves mamám?

– Őbenné ennek az embérnek az ereji van. Ő – azt mondja – azóta halott, mer' mindén erejít, mindén tudományát mind a keresztfióknkba adta. Hát azé' nagy vitéz embér! De látod?! Hétezer esztendeig ebbe a szobába még az ajtót se nyitta rá.

Szégény-János odamént, méccsókolta az öregét. A szégény embér félkelt.

– Édes-kedves keresztfiam – azt mondja –, csak azóta, hétezer esztendőttó' csak most tudtal rám gondolni? – Mikor lássa, hogy nem a':

– Tü, tü, tü, ördög vigyé az anyádat! Tudtam, mikor anyádba' egy babszem vótal, hogy té minket félkeresél, Szégény-János. Hát az én keresztfiam mellett nekéd kellett engem méccsókolnyi, hogy én úra lássam a világot?! – A feleségével össze-vissza csókolták egymást.

– Édes-kedves férjecském, a mi fiókn segített rajtónk, Szégény-János. Magyarországi vitéz, kilsó országi vitéz, nem mihozzánk tartozik, mégis ő nekónk az örömök, ő nekónk a vígasztalónk, a két öregnek. Gondolj, kedves férjecském, olyasmire, amit – azt mondja – talán még a keresztfióknknak se ajándékozta oda!

A vénembér össze-vissza csókolt a cigánygyerekét.

– No, Szégény-János, idé hallgass! Én vótam valamikor az Egész-Világi-Vitéz. E' még a Világi-Szépség vót, ez a csúnya, vén, bagós boszorkány. Éntőlem, fiam, az egész világ fé't. Minket a Jó-Isten avval vert még, hogy nekónk gyerkónk nem lét. Énnékém egy barátom – nagy vitéz embér vót az apja is, de ő énhozzám úgy vót, mind az ég és föld,

hát barátságot köttünk – megkért engem a komájának. Megkérésztéltem neki a fiát, most má' ő a nagy vitéz embér. Fiam, bő Magyarországon párja nincs most, mink ezt tuggyuk. De még az öreg is jó a házná', ha nincs más, mikor az embér bajba' van, kedves fiam. Ahogy ő néz minket, mink is úgy néz'ük őt. No, Szegény-János, ha tē mirajtónk segítéttel, mink is segítónk rajtad. A feleségem odadta nekéd?

– Idadta, kedves édés öregapám! Úgy érzem magam, mintha az egész világ ereji bennem feküdnē.

– Kedves fiam, tudom. Mer' amelyik hegynék az ódalát megütöd, a hegy má' tologyik el. Még fák má', tēelötted, fiam, nincsenek, mer' csavargárod, még húzgárod ki tōvestő', oszt hányod rakásra. Kedves fiam – azt mondja –, én segíték rajtad. Világ-Kerülőjivel beszé'tel-ē, él-ē még ő?

– Él.

– No, idē hallgass, gondolj rá! Nekēm Világ-Kerülője őcsém, csak ő azt a pályát választotta, hát légyék az ővé az! Én még Egész-Világi-Vitéz vótam. De má' hétezēr esztendőtő' sokat fordút a világ, má' én sē tudok mindēnrő'.

A fiú benyút a zsebkendőé', mēttörűközött.. Rupp, mējjelēnt.

– Édés-kedves fiókn – azt mondja –, itt vagy?

– Itt vagyok.

– Mit parancsolsz, édés-kedves fiam?

– Édés-kedves öregapám, itt ez a nagy vitéz embér kōvetéltē magát, hogy magok valami...

Mēllátták, összecsókkolták ēgymást.

– Édés-kedves őcsém!

– Bátyám!

– Tégēd is fēlkeresētt ez a Szegény-János?

– Fēl!

– No, idē hallgass, Szegény-János! Hétezēr esztendejē, hogy én a bátyámat nem láttam, Világi-Fődrēngēt. Mer' mikor ő valamikor erre járt, még a föld is rēngēt. A hegycet, vōgyeket, még a földeket ő tūrta. Hát azé' létta az ő nevé Világi-Fődrēng. A földbő' a bogarak is kiszaladgá'tak a hegycetbe, még ki tudja, hogy hova. Mink ēgymás ellen haragudtónk, míg a világ a világ éltt, mer' ő is a Világ-Szēpségitt szerettē, még én is. Nagyobb vitéz embēr vót, mind én, azé' létta az ővé Világ-Szēpsēgi. Én beadttam magam Világ-Kerülőnek, hogy én mindēg csavarogjak, míg élvēst ēlek.

No, itt, igaz-ē, ők ēgyütt pērdolnak, összēvissza csókkolták ēgymást.

– Most idē hallgass, ennek őrēmēre, hogy mink hétezēr esztendő után taná'koztónk, légyēn itt az egész mindēnki, hídd még má' a kērēsztfiadat is!

– Idē, az én portámra, míg én élēk, nem gyōn! Ha ő olyan nagy gavallēr, akkor mink is légyōnk! Itt van Szegény-János, a mi őrēmōnk, hát akkor légyōnk így hárman – mondda Világi-Fődrēng.

Úgyhogy mēgittak vagy hatvan vagon bort, három évigg, három ēccaka mindēg ittak, táncoltak. Mēgēttek vagy hatvan tekenő haluskát. Azt mondja Világ-Kerülője Világi-Fődrēngnek.

– Hallod, hallod, kedves bátyám, mink szōrakozōnk, jól ērzük magōnkat, itt ez a szēgēny gyerēk, velē is tōrōdnyti kēnē.

– Idē hallgass, útnak indíttyuk, ha mind a ketten ēgyūve tartōnk. Úgyhogy eredmēnyēs és bēkēs légyēn az egész útja. Maj' mi tūrēs, mi tagadás, nagy erō van a gyerēkbe', és ő mēgeskūdōtt a kardja markolatjára, hogy ő a világon nem vēs sēnkit felesēgū, csak a Világ-Szēpsēgitt, aki apátō' és anyátō' nem szūletētt. Égy iborkába' fekszik, akit mindēnnap hatszor, hétszēr kell őntōznyi, nēhogy a Nap mēgēgēsē a szārját, nēhogy mēghaljon. Mer' tōbb mind milliō és milliō hēktáron fekszik az iborka, de ő van a kōzēpēbe'. Őt nem vettē sēnki, őt nem űltettē sēnki, ő magátō' termētt.

Szegény-János mēmmondja nekik, hogy mirő' van szō.

– Kedves fiam, mitōlōnk mindēnt mēgkaptal. Ha bārakarmilyen bajba' lēsžēl, csak gondolj ránk, kettinkre, mink mingyá' ott termōnk. Világ-Szēpsēginek mindēg úgy kell bolyongnyi, mind ahogy el van átkozva. Ő elátkozta saját magát, hogy ő bolyongja ősszē az egész világot, de akkor sē mēgyēn a vitéz embērhe', aki őtet eljegyzettē, mē' míg mētteremtettē a világ az anyja hasán kívūl.

No, itt, igaz-ē, úgyis vót. Mikor Szegény-János elindūt, mēccsókkolta a három őregēt, fēl a feketē fēlhō járásába.

Azt mondja a lō neki:

– Édés-kedves gazdám, szālldogálōnk, mēnōnk, még idāigg bajōnk nem vót sēhol, de mondd má' mē nekēm mēg, mēre tartōnk mink?

– Világ-Kerülőjē mindēn erdőt mēnnēzētt, de abba az erdőbe még soha nem mert bemēnnyi.

– No, idē hallgass – azt mondja –, Szegény-János, én azt mondom nekēd, hogy má' hāromszāzezēr esztendős vagyok, a világon a legōregebb lō vagyok, de azt az erdőt mink is kikerūttyük mindēg. Nem tudom, hogy abba az erdőbe' lakik-ē valaki vagy nem, mer' mihent az erdő felē kōzēledōnk, mindēn embērnek elveszik a tudása, hatalma, mindēnē. Én nem tudom, hogy fiú vagyok-ē vagy jány, mikor aho' az erdőhō' ērōnk.

– Most idē hallgass, kedves gazdám (sic!), aho' az erdőhō' mēnōnk. Csak arra kērlek, annak az erdőnek az irányába vigyel el! Nekēm má' más utam nincs, én nem pályázok sēmēre sē. Hogy a Világ-Szēpsēgi ilyen szērēncsētlēsēgbē' jár, én azon akarok segittenyi.

No, ahogy ők beszē'nek a lōval, otthon a két bátyja is mēnnősūt. Az ēgyik elvettē a bírō jányát, a másik mēg elvettē a jegyzőjēt. Otthon mēg a nagy lakodalom áll. Ott mindēnki táncol, vigad, csak a kirālynak a jánya nem táncol sēnkivel. No, maj' annyira jōba' vótak, hogy a kirālyi kastélyba' létta mēttartva a lakodalom.

Azt mondja a kirāly:

– Édés-kedves jányom, táncolj má' ti is! Mēvvan a boldogsāgōd is, mindēn az ēgvilágon, hát mē' nem táncolsz tē!

– Édés-kedves apám, hogy táncolnēk én, hogy mulateznēk én, mikor – azt mondja – Szegény-János bajba' van.

– Kedves jányom, hát mit tudsz tē Szegény-Jānosrō'?

– Hogyne tudnék, édes-kedves apám! Én Szegény-Jánosnak minden útját tudom, mióta a házbó' kitetté a lábát, maj' én – azt mondja – féltá'tos vagyok. Szegény-János egész táltos, én mé' féltá'tos. Most őneki nagy útja van.

– Akkor, kedves jányom, én iszok! Itt van a család – igaz-é, a szegény népre má' azt mondta, hogy „itt van a család” – mulatónk, táncolónk. Hogy én arra a boldogságra né igyak, hogy az én országombó' olyan egy hírész vitéz született, mind Szegény-János, akire én büszke lehetek, de még a gyerekidnek a gyereki is, az má' nem lehet. Egy Egész-Világi-Vitéz indút ki az országombó', édes-kedves jányom. Nézd meg, azóta, kedves jányom, ha egy légy száll erre, még az is kikerüli a kastélynak a körülmentét. Mer' Szegény-János itt született, ő idi tartozik, mihozzánk. Ennek az örömeire igyónk, Szegény-János! – má' a fiúnak az apjával koccintott.

– Igyónk! Igyónk az én drága kedves fiamnak az egész-ségére.

Szegény-János még, igaz-e, a feketé félhó járásába' indút az erdő fele.

Azt mondja a ló:

– Édes gazdám, lē kell szállanyi, mer' elszakadt minden erőm. Itt vagyónk. Ha nem szállok lē, én má' lēesek! – No, Pistukám! Azt az erdőt hétszēr körűjárták, abba' az erdőbe' út nem vót sēmerrē sē. Olyan nagy vadszilvás, hogy olyan buzogány má' az egész világon nem lēt vóna, hogy azon kérésztű tudott vóna mēnni, hogy lē nē széd-ték vóna róla. Körű' vadszilvás tövisvel, olyanval, hogy azt embēr nem tudja mēkközeli tenyi sē hason, sē bebúni, sē-hogy sē. Egész a földön fekűdt a vadszilvás tövisk. – No, édes gazdám, itt vagyónk.

Szegény-János, igaz-e, mēghēzēt, elōvēt, amit a vénasszony gyűtött vakarót, mer' má' neki csak a' vót. Mikor mēgēt, továbbra is ēhēn vót.

– Édes-kedves lovam, ēhēn vagyok!

– Édes-kedves gazdám – azt mondja –, nálad van, oszt ēgyell!

Mikor mēgkezenē egy ilyen vakarót nē, mit lássa jó, hogy egy háromlábú kecske arra gyön, ott mēkēg a feje félēt.

– Hát idi hallgass, édes-kedves kecske barátom, nekēm ez a vakaró olyan, mintha nekēd ēgy országot adnának. De idē hallgass, nekēd is csipēk belōlē ēgy csēppet. Nekēm az ki van adva, hogy akkor vēgyem elō, mikor legjobban verekedēk, mēg a legjobban lēsēk elfáradva. Olyan ēhség gyōtt rám, hogy muszaj mēgēnni. (Ezt má', tudod, a vitéz csiná'ta, ezt a nagy ēhsēget – a mesélō megjegyzése.) De idē hallgass – azt mondja –, adok nekēd belōlē ēgy csēppet. Ettō' úgy ērzēd magad, mintha két országot nyomtak vóna belēd.

Mikor a kecskének ēgy darabot a szájába dugott vóna, azt mondja a kecske:

– Idē hallgass, Szegény-János, az nekēd kell, nem nekēm! De azt a jóságot mēmmutattad velem, hogy adtal vóna ebbō' is. Nekēm híjjába adod, ez úgysē segített vóna

azon, hogy én embēr lēgyek. Lēgyēn nekēd! A vakarót hagyd mēg, nē oszd szēt! Engēm mēgkínátal, nekēm ez élēg vót. Én dirēkt azē' gyōttem most, hogy mēgkíná'sz-ē vagy nem? Akartal nekēm adnyi, hát idē hallgass, én segítēk rajtad. Csak tē gyere mindenütt ēnutánnam és az erdőbe bejutol! Mer' látod itt ezeket a csontokat, koponyákat végigszōrva? Ez mind embēr! Itt élētēk lē a fiatal-ságokat, mēg ahogy mēghaltak, itt mēntek szēt. Mer' ha itt ēgy nagy Griffmadár kivágja magát, belēkap a hajába, oszt a levegōbe' aggyig hurcolja, míg a csontja mēg a bőri szēt nem szōrógyik. Idē hallgass, én mēg ezt nem akarom, hogy amiē' tē ēnhozzám jó vótal, én tērajtad nē segítēk. Gyere! – No itt igaz-é, Szegény-János mēgyēn a háromlábú kecske után, orrán, száján gyōn a fűst a kecskének. Ahogy mēgyēn utánna, mit lássa jó, hogy ēgy kis ōsvény mēgyēn végig be az erdőbe. – Idē hallgass, a Griff-Vitéz ezt az utat adta nekēm. Erre, míg a világ világ, vitéz embēr nem tanál, csak akinek én mēmmutatom. Nekēd én mēmmutattam, de idē hallgass, Szegény-János, ha nekēd sikerül a célod, fogadd mē' nekēm a kardod markolatjára, hogy a magyarországi királynak a jányát feleségű' adod hozzám!

– Kérlek szépen kedves pajtás – azt mondja –, ezt mēt-tészēm nekēd.

– Mer' idē hallgass, én ēppen úgy ēgy Őtvennyócor-szágnak a fejedemē vagyok, mind báarakarki a világon. Én elindútam az édesapám házátō' világot próbá'nyi, befejeztem mind ēgy háromlábú kecske. De ha tēgēd a Jó-Isten idisugarított, hogy ti idi gyōttel, a mi mēmment-ségōnkre, én nekēd mēmmutattam az utat, hogy lēgyek má' én is boldog!

No, itt, igaz-é, úgyis vót. Szegény-János mēgyēn be az erdőbe – rendēsen papíron lēadta neki. Mikor mēnnek, az erdő közepēbe' az égvilágon sēmmi sē, csak ēgy vaságy. Ęccērcsak az egész vadszilvás ēgy rakásra szalad, mikor a Vas-Griffmadár ereszkēgyik lē. Mikor a háromlábú kecskét hátba vágta, akkor a kecske összēszaladgá'ta az egész erdőt ordítva, a bokornak a tövébe' elkezdētē a nagy bő-gést. Szegény-János má' idegvel nem bírta, mēsszólalt a fa tövibō':

– Hallod, hallod, Világ-Vitézē, mē' tészēd ezt a csűf-ságot, mēg ezt a nagy szigorúságot minden embērvel? 'Isz ez az embēr az egész fiatalságát itt élētē lē tēnáló, és így bánsz ōvelē?

– Hallod, hallod, Szegény-János, tudtam – azt mondja –, mikor anyádba' ēgy babszem vótal, hogy ēgyűve kerűlōnk. Elhíjjom a kérésztapámat mēg a kérésztanyámat, és csak akkor tartjuk mēg a vacsorát, mikor ōk mēgērkēznek.

– Kérlek szépen! Itt mēmmondom nekēd elōre, Griffmadár-Vitézē, hogy itt má' vagy tē uralkodol az egész világon, vagy én. Ez má', lehet, hogy nekōnk, kettinknek – vagy nekēd vagy nekēm – az utósó vacsora. Idē hallgass! Két nagy vitéz a földön nem élhet és Világ-Szēpsēgi kettinkē nem lehet. Vagy a tied, vagy az enyím! Amēlyik kettōnk közű' erősebb lēs, azē lēs Világ-Szēpsēgi!

– Hát nézd, pajtás, innen má' tē, míg a világ a világ,

nem mécc el! Mert aki ebbe az erdőbe begyön, innen má' nem megyen ki! Azt tudom, hogy a háromlábú kecske behozott, de má' kivinni nem tud az én segítségem nekű'. Itt má' ihatónk, éhetónk, míg a világ a világ lesz. Meggyönnek keresztapámék, keresztanyámék, nyugodtan iszónk, észónk és akkor mēvviaskodónk. Öltre-ē vagy kardra, nekem mindēgy. Itt a földön hēgy mē' fa nem marad, mer' mind rakásra túruk, még a hēgybó' is laposat csinálnók. Mer' nekónk aggyig kell bírkoznyi, míg a világ a világ él. Mert ez olyan lesz, Szēgény-János, mind mikor két holló felszáll az ég enyhibe, oszt mindég vágják ēgymást. A két holló sē bír ēgymásval, de mink sē bírónk ēgymásval.

No, itt, igaz-ē, ahogy ōk beszé' getnek a mēgvívásró', ēccercsak ēgy háromlábú talyiga az erdő közepin lēhaintsa magát.

– Adjon Isten ēdēs-kedves keresztfiónk. – A két öreg, Világi-Fődrēng mēg a feleségē. – Jó, hogy hētezēr esztendőtő' az eszēdbe juttónk, hogy tē minket mēgemlítettél a szádon. Idē hallgass, az utósó kancsó borodat – mer' a pincēbe' má' több bor nincs, csak egy kancsóval, ami a család részire maradt – most megiszuk, oszt mink el is mēnōnk. Má' tē minket, míg a világ a világ, nem látol. Mink – azt mondja – ennek a nagy túrásnak, mēg a nagy csattogásnak má' öregēk vagyónk, nem nekōnk való má', kedves fiam. Szēgény-János szēgény családbó' származott, ēgy szērēncsētlen cigánynek a gyerēki, most kinek vétsōnk? Neki is segítēttnk, mē' nekēd is. Hát – azt mondja – má' tīk tudjátok, ketten, hogy hogy dōntitēk el Világ-Szēpségit.

No itt igaz-e úgyis vót. Szēgény-János szaladt, mēcsókolta az öregēket. Itt a vén öreg belēmárkolt az ódalába, oszt magáho' húzta Szēgény-Jánost.

– No, ēdēs-kedves fiam, ēgy jányon ketten nem osztokodhattok, hát idi hallgassatok! Amēlyik erősebb vitéz embēr lesz, azē lēgyēn a jány! Ha hét esztendeig, hét szēmpillantásig vágjátok ēgymást, nekēd sē lehet sēmmit bajod, mēg órōla sē ēgy gomb sē. Hát ilyen verēkēdēsnek sēmmit értelmi, hogy az egész világon csúfnak tēgyētek ēgymást, hogy az ēgyik hēgyet a másikhó' túrjátok szēt. Minek-e? Most idē hallgassatok, ahogy tīk ēgyütt verēkēdētēk, tēgēd is, mēg ōt is kinevetnē az egész világ. Azt mondják, hogy nagy a világ, oszt két embēr nem fér el ēgyütt. De hát idē hallgassatok! Két fiatal ēgyre pályázik, a Világ-Szēpségire. Hát mink abba nem szólónk belē, maj' tē keresztfijónk vagy, tē mē' jót tēttel velōnk. Most – azt mondja – kinek vétsōnk? Sēnkinek sē! Mink evvel búcsúzōnk. Isten veletēk!

No, itt, igaz-e, úgyis vót. A két nagy vitéz pērdol ēgyütt.

– Idē hallgass – azt mondja –, János! Most felszállasz a feketē fēlhó járásába, kihúzod a kardodat, oszt úgy gyōsz lēfele. Olyat vágol a fejem tetejire, amilyent csak bírsz! Amēlyik a másikat mélyebben vágja a földbe, azē lesz a jány!

No, most felszállott, igaz-e, Szēgény-János. Elkeserēdētten mēmárkolta a kardját, mēssindērítettē a feji

fēlett, úgy gyōn lēfele, mintha ēgy istentelen nagy hēgyet dobnanak lēfele. Olyat vágott Világ-Griff-Vitéz fejire, hogy Szēgény-János hét ēccaka, hét szēmpillatásig mindég aludt. Mit lássa jó, hogy az a nagy vitéz dērēkig a földbe vót – olyat vágott a feji tetejire. Kimászott a föld gyomrábó' valahogy nehezen, akkor ō ūlt fēl a lovára, nagy nehezen, sántítva. Fēlszōkōtt a feketē fēlhó járásába a nagy Griffmadár-Vitéz. Mikor gyōn lēfele, mind a fecske. Durr! Szēgény-Jánosnak a fejire. Ugyanúgy dērēkig, pūpig mind ō tēt!

– No, látod-ē, Szēgény-János, ēgyforma erőbe' vagyónk, ēgyforma tudományba'. No, idē hallgass, ez mind sēmmit, ahogy mink itt viaskodónk. Őgyēzōnk mēg ēgyütt – azt mondja –, hogyha hētezēr esztendeig, mēg hét szēmpillantásig vág'uk ēgymást, az sē a tied, sē az enyīm. Fekūdji lē ti is, mēg én is!

– Ahogy ōk pērdolnak, ēgy madár mējjelet a fán.

– Idē hallgassatok, két Világi-Vitéz, lēgyetek olyan szīvesēk, hogy köszōntselek én fēl bennetēket! – Mikor csak jánynak változik. Az ēgyik kezibe' bor, a másikba is bor. Szalad. Az ēgyik kezibe' piros rōzsa, a másikba' feketē rōzsa. Világ-Szēpsēgi szalad arany, főgyig érō pongyolába', Nap és Hold a homlokába, két csillag a vállába'. Mikor nevetēt, arany tubarōzsák hullottak a szájábó'. Griffmadár-Vitéznek odadja a feketē rōzsát, ēgy kancsó bort, Szēgény-Jánosnak a piros rōzsát, ēgy kancsó bort. Azt mondja a Világ-Griffmadár-Vitéz:

– Hallod, hallod, Világ-Szēpsēgi, mit jelēnt ez? Szēgény-Jánosnak adod a piros rōzsát, nekēm mēg adod a feketēt?

– Idē hallgass – azt mondja –, Világi-Griffmadár-Vitéz, ketten tīk engēm nem vēhētēk el! Ūgy tudd mēg, hogy Szēgény-Jánost én szerētem és én az ōvē lēszēk. A tied akkor sē lēszēk, ha Világ-Fájakēnt fogom szōknyi a világot az egész világeletēmbē! (Hát, igaz-e, milyen nagy szó vót má' a'!? – a mesēlő megjegyze.)

Akkor, igaz-e, Világi-Griffmadár-Vitéznek elpirūt az arca a nagy idegēsēsēgbe', oszt Világ-Szēpsēgi felē vágott a kardval. Belēvágott a lába nyomába. Mikor belēvágott a lába nyomába, ēgy istentelen nagy Világi-Jēgēnyefa nyōt' a lába nyomába'. A jány elordította magát, hogy: „Most vágjad, Szēgény-János!” Szēgény-János abba' a minutába' ki-rántotta a kardját, olyant vágott a szīvi közepibe, hogy Világi-Griffmadár-Vitéz ēccērre tēgyre roppant.

– Kēgyelēm elōtted, Világ-Szēgény-János! – Tēgyre esētē elōttē a nagy vitéz embēr, orrán, száján bugyogott a vér. – Hūsēgēs szolgád lēszēk, míg élvēst élēk. Hagyd mēg az életēmet!

– Idē hallgass, mēghagyom az életēdet, ha ebbó' a vad-szilvás bozótóbó', ebbó' a vad-szilvás összevissza hordalēkbó' ugyanolyan országot csinász, ahogy vót!

No, itt, igaz-e, Griff-Vitéz neki ezt teljesítettē, ēgy Hatvannyōcország emelkēdēt ki a föld gyomrábó'. „Éljēn, éljēn, éljēn a mi mēvváltóságōnk, éljēn!” Őgybó' Hatvannyōcországnak lētē a fejedelmi Szēgény-János.

No, itten, mikor má' Világ-Szēpsēgi má' sē fa, sēmmit igaz-ē, ott vót a kertbe'. Rupp, fēl a feketē fēlhó járásába,

Tündérországba, Világ-Kertészéhe'.

– Idé hallgass, Szégyény-János, én Világi-Kertész vagyok. Erre az egy iborkára az én feleségemen kívül még egy déci vizet senki nem öntött. Ezt épúgy végyed, mintha az ő hasába' termett volna. A feleségem egy minutába', egy órába megálmolta, hogy az ő kertyibe', a nagy iborkáskertyibe' nyót' egy tőke. Annak a legkisebb vékonyabb szárán terem egy kisjány, és a feleségem úgy ériztē abba' az egy órába', egy minutába', hogy állapotos. Ugyanúgy kilenc hónapra, mind... (Nem tudom, hogy van ez az iborkáná' – a mesélő tanácstalan megjegyzése), a feleségem úgy ériztē, mintha őneki a méhébe' termett volna. No, idé hallgass, mikor meghasítod, mikor léizéléd róla a haját, mingyá' vizet vigyel! Mer' ha a Világ-Szépségnek, a mi léjányónknak nem adol vizet, rögtön halott lesz a kezedebe'! Mikor ő azt mondja, adjal máris neki vizet!

Úgyis vót, igaz-ē. Mēnnek ki az iborkáskertbe, Szégyény-János lēvész róla a haját, ott a szépség! Nap és Hold a homlokába', két csillag a vállába. Mikor nevetēt, arany tubarózsák hullottak a szájábó'.

– Szégyény-János, vizet! – Mikor a szájába öntöttē a vizet, a jány átkapta, össze-vissza csókolta.

– Drága szívem szép szerelmi, én a tied, tē az enyím, kapa, ásó válasszon el ēgymástó'!

No, itt, igaz-ē, Szégyény-János nagy boldogan össze-vissza csókolta a jányt, Világ-Kertészt is. Mindēnkit mēghít a lagziba. Bizony, itt a háromlábú kecske is mēváltozott, ugyanolyan Nēgyvennyócországnak a királya lētt. Ő is gyōtt velē.

– Édēs-kedves pajtás – azt mondja –, itt vagyok én is.

Itt a papír nē, nézd mēg! Emlékszel-ē rá, mikor az erdőbe' mēgirtuk ēgyütt?

– Hogyanē emlékéznék?! Gyere ti is!

Drága, csēpp, aranyos vitéz, olyan, hogy bő Magyarországon párja nem vót. Mēnnek, igaz-ē, haza. Mikor a király mellátta, rögtön mēsszólalt az egész harsány sípja. „Itt gyön a mi nagy vitézōnk, Szégyény-János, a mi mēváltásōgnk!” Mikor bevittē a jányt, mindēnki seggre esēt. Szégyény-János össze-csókolta az apját, anyját.

– Édēs-kedves apám, hogy érzi magát?

– Édēs-kedves fiam, mióta ti elmēntel, nekōnk sē éhség, sēmmi az égvilágon. A két bátyád mēnnōsūt, család-jok van. Jó' élōnk kedves fiam, de má' most jobban, hogy itthon vagy.

No, itt, igaz-ē, készűl a nagy lakodalom.

– Szívem szép szerelmi, Világ-Vitézi, most má' mibe' őtōzöl fēl? Ebbe' a ruhába má' nem mēnōnk! – Mer', bijony, Szégyény-János abba' a rongyba', abba' az egy ingbe' akart eskūdnyī.

– Szívem, má' erre szűkség nincs! Idē hallgass, nyú' be az ēgyik filembē!

Benyút Szégyény-János, szētűtyi a diót. Arany, tiszta vont arany ruha, vitézi ruha vállott ki belőlē. Akkor benyút a másik filēbe, kivēszi a csákót belőlē. Egész-Világi-Vitéz Szégyény-János. Fēlőtōzōtt belē, bemēntek a Világ-Templomába. Ott má' pap nem vót, Pistukám! Háromszázhatvanhat madár mondta – amēnnyi nap vót ēgy esztendōbe' – annyi madár énekēltē a Miatyánkot mēg a szēt prédikát. Madár alatt mēgeskūdtek. A vitéz is, Háromlábú-Kecske-Vitéz is mēgeskūdōtt. Most is élnek, ha mē' nem haltak.

Kovács Attila felvétele